



Euroopan unionin
neuvosto

Bryssel, 24. elokuuta 2022
(OR. en)

Toimielinten välinen asia:
2022/0253(NLE)

11898/22
ADD 1

ASIE 61	TELECOM 346
COASI 132	RECH 473
CONOP 77	CLIMA 408
COTER 210	ENER 403
POLCOM 100	TRANS 537
SUSTDEV 146	TOUR 57
PI 105	EDUC 295
GENDER 136	CULT 89
JAI 1103	ENV 812
MIGR 235	POLMAR 47
COHAFA 80	SAN 490
COHOM 93	AGRI 381
CODRO 2	EMPL 313
COMPET 659	STATIS 37

EHDOTUS

Lähettiläjä:	Euroopan komission pääsihteeri, allekirjoittajana johtaja Martine DEPREZ
Saapunut:	24. elokuuta 2022
Vastaanottaja:	Neuvoston pääsihteeristö
Kom:n asiak. nro:	COM(2022) 426 final Liite
Asia:	LIITE asiakirjaan Ehdotus neuvoston päätökseksi Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Thaimaan kuningaskunnan välisen kokonaisvaltaista kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan puitesopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta ja sen väliaikaisesta soveltamisesta

Valtuuskunnille toimitetaan oheisena asiakirja COM(2022) 426 final Liite.

Liite: COM(2022) 426 final Liite



EUROOPAN
KOMISSIO

Bryssel 23.8.2022
COM(2022) 426 final

ANNEX

LIITE

asiakirjaan

Ehdotus neuvoston päätökseksi

Euroopan unionin ja sen jäsenvaltioiden sekä Thaimaan kuningaskunnan välisen kokonaisvaltaista kumppanuutta ja yhteistyötä koskevan puitesopimuksen allekirjoittamisesta Euroopan unionin puolesta ja sen väliaikaisesta soveltamisesta

LIITE

PUITESOPIMUS

EUROOPAN UNIONIN JA SEN JÄSENVALTIOIDEN

SEKÄ THAIMAAN KUNINGASKUNNAN

KOKONAISVALTAISESTA KUMPPANUUDESTA JA YHTEISTYÖSTÄ

EUROOPAN UNIONI, jäljempänä 'unioni' tai 'EU',

sekä

BELGIAN KUNINGASKUNTA,

BULGARIAN TASAVALTA,

TŠEKin TASAVALTA,

TANSKAN KUNINGASKUNTA,

SAKSAN LIITTOTASAVALTA,

VIRON TASAVALTA,

IRLANTI,

HELLEENIEN TASAVALTA,

ESPANJAN KUNINGASKUNTA,

RANSKAN TASAVALTA,

KROATIAN TASAVALTA,

ITALIAN TASAVALTA,

KYPROKSEN TASAVALTA,

LATVIAN TASAVALTA,

LIETTUAN TASAVALTA,

LUXEMBURGIN SUURHERTTUAKUNTA,

UNKARI,

MALTAN TASAVALTA,

ALANKOMAIDEN KUNINGASKUNTA,

ITÄVALLAN TASAVALTA,

PUOLAN TASAVALTA,

PORTUGALIN TASAVALTA,

ROMANIA,

SLOVENIAN TASAVALTA,

SLOVAKIAN TASAVALTA,

SUOMEN TASAVALTA,

RUOTSIN KUNINGASKUNTA,

jotka ovat Euroopan unionin jäsenvaltioita, jäljempänä 'jäsenvaltiot',

sekä

THAIMAAN KUNINGASKUNTA, jäljempänä 'Thaimaa',

jäljempänä yhdessä 'osapuolet', jotka

OTTAVAT HUOMIOON osapuolten perinteiset ystävällismieliset suhteet sekä niitä yhdistävät läheiset historialliset, poliittiset ja taloudelliset siteet,

KATSOVAT, että osapuolten keskinäisten suhteiden kokonaisvaltaisuus on erityisen tärkeää,

VAHVISTAVAT sitoutumisensa demokratian periaatteisiin, ihmisoikeuksiin ja perusvapauksiin sellaisina kuin ne vahvistetaan Yhdistyneiden kansakuntien yleiskokouksen 10 päivänä joulukuuta 1948 hyväksymässä ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa asiaankuuluvissa kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa,

VAHVISTAVAT sitoutumisensa oikeusvaltion ja hyvän hallintotavan periaatteisiin ja toiveensa lisätä kansojensa taloudellista ja sosiaalista edistymistä ottaen huomioon ympäristönsuojelun vaatimukset ja kestävän kehityksen periaatteen sekä 25 päivänä syyskuuta 2015 annetulla YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla 70/1 hyväksytyn kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman,

TUNNUSTAVAT, että Thaimaa on kehittyvä maa, ja ottavat huomioon osapuolten kehityserot,

TUNNUSTAVAT tarpeen edistää sekä asesulun että aseistariisunnan käsitteitä ja tavoitteita asiaa koskevien kansainvälisten ja alueellisten asiakirjojen avulla joukkotuhoaseiden aiheuttaman vaaran torjumiseksi. Ne katsovat myös, että YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1540 (2004) yksimielinen hyväksyminen korostaa koko kansainvälisen yhteisön sitoutumista joukkotuhoaseiden leviämisen torjuntaan. Eurooppa-neuvosto hyväksyi 12 päivänä joulukuuta 2003 joukkotuhoaseiden leviämisen vastaisen strategian, ja Euroopan unionin neuvosto hyväksyi 17 päivänä marraskuuta 2003 Euroopan unionin toimintalinjaksi asesulkupolitiikan huomioon ottamisen unionin suhteissa kolmansiin maihin. Kaakkois-Aasian maiden liiton (ASEAN) jäsenenä Thaimaa on Bangkokissa 15 päivänä joulukuuta 1995 allekirjoitetun Kaakkois-Aasian ydinaseetonta vyöhykettä koskevan sopimuksen perustajajäsen,

TOTEAVAT, että osapuolet tunnustavat aseistariisunnan, asevalvonnan, rauhan ja turvallisuuden sekä kehityksen väliset yhteydet ja että osapuolten tiiviimpi yhteistyö asiaankuuluvien kansainvälisten asiakirjojen täytäntöönpanon edistämiseksi voi edistää YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden ja turvallisemman maailman saavuttamista,

TOTEAVAT, että osapuolet pitävät terrorismia uhkana maailmanlaajuiselle turvallisuudelle ja haluavat tehostaa vuoropuheluaan ja yhteistyötään terrorismin torjunnassa asiaa koskevien YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien ja erityisesti YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselman 1373 (2001) mukaisesti, ja vahvistavat, että kaikkien ihmisoikeuksien ja oikeusvaltion kunnioittaminen ovat terrorismin torjunnan perusta,

VAHVISTAVAT, että vakavimmat koko kansainvälistä yhteisöä koskettavat rikokset eivät saa jäädä rankaisematta ja että syytteen tosiasiallinen nostaminen on varmistettava toteuttamalla kansallisen tason toimenpiteitä ja tehostamalla maailmanlaajuisia yhteistyötä,

VAHVISTAVAT pyrkivänsä päättäväisesti torjumaan kansainvälistä yhteisöä koskettavia vakavia rikoksia,

TUNNUSTAVAT Euroopan talousyhteisön sekä Indonesian, Malesian, Filippiinien, Singaporen ja Thaimaan eli ASEANin jäsenvaltioiden välillä 7 päivänä maaliskuuta 1980 tehdyn yhteistyösopimuksen ja siihen myöhemmin lisättyjen liittymispöytäkirjojen tärkeyden,

KATSOVAT, että osapuolten nykyisten suhteiden vahvistaminen on tärkeää niiden keskinäisen yhteistyön kehittämiseksi, ja haluavat yhdessä vakiinnuttaa, syventää ja monipuolistaa suhteitaan molemmille osapuolille tärkeillä aloilla, ottaen huomioon itsemääräämisoikeuden, tasavertaisuuden, syrjimättömyyden ja luonnonympäristön kunnioittamisen periaatteet sekä molemminpuolisen edun,

TUNNUSTAVAT, että Thaimaa ja Euroopan unioni pyrkivät molemmat resurssitehokkaaseen, osallistavaan, innovatiiviseen, nettopäästöttömään ja vihreään talouteen ja että vaihtamalla kokemuksia niiden omien politiikkojen täytäntöönpanosta voidaan parantaa niiden tuloksia ja nopeuttaa YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden saavuttamista,

ILMAISEVAT täyden sitoutumisensa kestävän kehityksen ja sen kaikkien ulottuvuuksien edistämiseen, mukaan lukien ympäristönsuojelu ja tehokas yhteistyö ilmastonmuutoksen torjumiseksi, Rio de Janeirossa 9 päivänä toukokuuta 1992 hyväksytyn ilmastonmuutosta koskevan Yhdistyneiden Kansakuntien puitesopimuksen (UNFCCC) ja Pariisissa 12 päivänä joulukuuta 2015 hyväksytyn Pariisin sopimuksen tehokas täytäntöönpano sekä kansainvälisesti tunnustettujen työelämän ja sosiaalisten normien tehokas edistäminen ja täytäntöönpano,

TAKAAVAT tältä osin, että ketään ei jätetä jälkeen,

KOROSTAVAT, että on tärkeää syventää suhteita ja yhteistyötä esimerkiksi muuttoliikkeen alalla,

VAHVISTAVAT toiveensa lisätä osapuolten välistä yhteistyötä yhteisten arvojen pohjalta molemminpuoliseksi eduksi ja sopusoinnussa alueellisesti toteutettujen toimien kanssa,

TUNNUSTAVAT, että osapuolet pitävät tärkeinä etenkin Marrakeshissa 15 päivänä huhtikuuta 1994 tehtyyn Maailman kauppajärjestön (WTO) perustamissopimukseen (WTO:n perustamissopimus) sisältyviä kansainvälistä kauppaa koskevia periaatteita ja sääntöjä sekä tarvetta soveltaa niitä avoimesti ja syrjimättömästi,

PANEVAT MERKILLE, että jos osapuolet päättävät tehdä tämän sopimuksen puitteissa vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alaa koskevia erillissopimuksia, joita EU tekee Euroopan unionin toiminnasta tehdyn sopimuksen kolmannen osan V osaston nojalla, tällaisten tulevaisuudessa tehtävien erillissopimusten määräykset eivät sido Irlantia, ellei EU samanaikaisesti Irlannin kanssa ilmoita Thaimaalle Irlannin aiempien kahdenvälisten suhteiden osalta, että tällaiset tulevaisuudessa tehtävät erillissopimukset sitovat Irlantia EU:n osana Euroopan unionista tehtyyn sopimukseen ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyyn sopimukseen liitetyn, Irlannin asemasta vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alueen osalta tehdyn pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Vastaavasti tämän sopimuksen täytäntöön panemiseksi edellä mainitun V osaston nojalla myöhemmin toteutettavat EU:n sisäiset toimenpiteet eivät sido Irlantia, jos se ei ole ilmoittanut haluavansa osallistua tällaisiin toimenpiteisiin tai hyväksyä ne pöytäkirjan N:o 21 mukaisesti. Osapuolet panevat merkille myös sen, että tällaiset tulevaisuudessa tehtävät erillissopimukset tai myöhemmin toteutettavat Euroopan unionin sisäiset toimenpiteet kuuluvat kyseisiin perussopimukseen liitetyn, Tanskan asemaa koskevan pöytäkirjan N:o 22 soveltamisalaan,

OVAT SOPINEET SEURAAVAA:

I OSASTO

LUONNE JA SOVELTAMISALA

1 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

1. Ihmisoikeuksien yleismaailmallisessa julistuksessa ja muissa kansainvälisissä ihmisoikeusasiakirjoissa määriteltujen demokratian periaatteiden, ihmisoikeuksien ja perusvapauksien sekä oikeusvaltioperiaatteen kunnioittaminen on kummankin osapuolen sisäpolitiikan ja kansainvälisen politiikan perusta ja olennainen osa tätä sopimusta.
2. Osapuolet vahvistavat sitoutuneensa edistämään kestävää kehitystä ja sen kaikkia ulottuvuuksia, tekemään yhteistyötä ilmastonmuutoksen ja globalisaation aiheuttamiin haasteisiin vastaamiseksi sekä edistämään kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelmaa.
3. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa avun tuloksellisuudesta vuonna 2005 annettuun Pariisin julistukseen ja sopivat vahvistavansa yhteistyötä kehityksen edistämiseksi.

4. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa noudattaa hyvän hallintotavan periaatteita ja torjua korruptiota kaikilla tasoilla ottaen erityisesti huomioon kansainväliset velvoitteensa.

5. Osapuolet sopivat, että kaikissa tähän sopimukseen perustuvissa yhteistyötoimissa otetaan huomioon molempien osapuolten tarpeet ja valmiudet.

2 ARTIKLA

Yhteistyön tavoitteet

Osapuolet sopivat vakiintuneen kumppanuutensa pohjalta tulevaisuuteen suuntautuvasta suhteesta, joka on entistä jäsennellympi ja strategisempi ja joka pohjautuu yhteisiin arvoihin ja yhteistä etua koskeviin kysymyksiin, ja sitoutuvat käymään kattavaa vuoropuhelua ja edistämään yhteistyötään kaikilla yhteistä etua koskevilla aloilla. Tavoitteena on erityisesti

- a) edistää kahden- tai monenvälistä yhteistyötä kaikilla sopivilla alueellisen ja kansainvälisen tason foorumeilla ja kaikissa sopivissa alueellisissa ja kansainvälisissä järjestöissä, jotka käsittelevät tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvia kysymyksiä;
- b) tehdä yhteistyötä joukkotuhousoseiden leviämisen estämiseksi;
- c) käynnistää vuoropuhelu kansainvälistä yhteisöä koskettavista vakavista rikoksista;
- d) tehdä yhteistyötä terrorismin ja kansainvälisen rikollisuuden ehkäisemiseksi ja torjumiseksi;

- e) varmistaa edellytykset osapuolten välisille kaupalle ja investoinneille ja edistää niitä molemminpuolisen edun mukaisesti ja WTO:n periaatteiden ja sääntöjen noudattamisen varmistamisen tavalla, joka tukee kestävän kehityksen tavoitetta ja edistää kestäviä toimitusketjuja ja vastuullisia liiketoimintakäytäntöjä;
- f) tehdä yhteistyötä kaikilla kaupan ja investointeihin liittyvillä, molemmille osapuolille tärkeillä aloilla WTO:n periaatteiden ja sääntöjen täytäntöönpanon edistämiseksi, kestävien kaupp- ja investointivirtojen helpottamiseksi sekä kaupan ja investointien esteiden ehkäisemiseksi ja poistamiseksi EU:n ja ASEANin nykyisten ja tulevien alueellisten aloitteiden ja kestävän kehityksen mukaisesti ja niitä täydentäen ja edistäen;
- g) käynnistää yhteistyö vapauden, turvallisuuden ja oikeuden alalla, mukaan lukien oikeusvaltioperiaate ja oikeudellinen yhteistyö, henkilötietojen suoja, muuttoliike sekä rahanpesun, järjestäytyneen rikollisuuden ja laittomien huumausaineiden torjunta;
- h) käynnistää yhteistyö kaikilla muilla yhteistä etua koskevilla aloilla, joita ovat erityisesti makrotalouspolitiikka ja rahoituslaitokset, kehityssuunnittelu, verotusalan hyvä hallintotapa, korruption torjunta, yritysten yhteiskuntavastuu, teollisuuspolitiikka, mikroyritykset ja pienet ja keskisuuret yritykset (mikro- ja pk-yritykset), tietoyhteiskunta, tiede, teknologia ja innovointi, vähähiilinen talous, kiertotalous ja vihreä talous, biotalous, ilmastonmuutos, energia, liikenne, tutkimus ja kehitys, koulutus, kulttuuri, matkailu, ihmisoikeudet, sukupuolten tasa-arvo, ympäristö ja luonnonvarat, maatalous ja maaseudun kehittäminen, terveys, tilastot, osaamisyhteiskunta, elintarviketurvallisuus, kasvinsuojelu ja eläinlääkintä, työllisyys ja sosiaaliasiat;

- i) lisätä osapuolten osallistumista osa-alueellisiin, alueellisiin ja kolmenvälisiin yhteistyöohjelmiin, joihin toinen osapuoli voi osallistua;
- j) lisätä toisen osapuolen merkitystä ja näkyvyyttä omilla alueillaan erilaisin keinoin, mukaan lukien kulttuurivaihto, tieto- ja viestintätekniikka ja koulutus;
- k) edistää kansalaisten keskinäistä ymmärtämystä erilaisten valtiosta riippumattomien tahojen, kuten ajatushautomoiden, akateemisten yhteisöjen, kansalaisyhteiskunnan ja viestimien, yhteistyöllä esimerkiksi seminaarien, konferenssien, nuorisotoiminnan, kyberavaruushankkeiden, koulutusten ja vaihtojen muodossa.

3 ARTIKLA

Joukkotuhoaseet

1. Osapuolet katsovat, että joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviäminen niin valtiollisille kuin valtioista riippumattomillekin toimijoille on yksi vakavimmista kansainvälisen vakauden ja turvallisuuden uhkatekijöistä. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja osallistuvansa toimiin joukkotuhoaseiden ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseksi panemalla kansallisella tasolla täytäntöön kansainvälisistä aseistariisunta- ja asesulkusopimuksista johtuvat velvoitteensa ja muut asiaa koskevat YK:hon liittyvät kansainväliset velvoitteensa, mukaan lukien YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmat, ja noudattamalla niitä kaikilta osin. Osapuolet sopivat, että tämä määräys on yksi tämän sopimuksen olennaisista osista.

2. Osapuolet sopivat myös tekevänsä yhteistyötä ja osallistuvansa joukkotuhouhoseiden ja niiden kantolaitteiden leviämisen estämiseen ja kansainvälisten aseistariisuntasopimusten täytäntöönpanon edistämiseen
- a) toteuttamalla toimia kaikkiin muihin asiaa koskeviin kansainvälisiin sopimuksiin liittymiseksi ja niiden panemiseksi kaikilta osin täytäntöön;
 - b) tehostamalla kansallista vientivalvontaa ja valvomalla joukkotuhouhoseisiin liittyvien tuotteiden vientiä ja kauttakulkua, mukaan lukien tarvittaessa joukkotuhouhoseisiin liittyvän kaksikäyttöteknologian loppukäytön valvonta tehokkain oikeudellisin tai hallinnollisin täytäntöönpanokeinoin, joihin sisältyvät vientivalvonnan laiminlyöntiin liittyvät tehokkaat seuraamukset ja ennaltaehkäisevät toimenpiteet, erityisesti yhteistyön ja valmiuksien kehittämisen avulla, omien kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti;
 - c) edistämällä seuraavien sopimusten kokonaisvaltaista ja tehokasta täytäntöönpanoa:
Lontoossa, Moskovassa ja Washingtonissa 1 päivänä heinäkuuta 1968 allekirjoitettu ydinsulkusopimus, joka on maailmanlaajuisen ydinsulku- ja aseistariisuntajärjestelmän kulmakivi ja tärkeä tekijä, kun pyritään kehittämään ydinenergiasovelluksia rauhanomaisiin tarkoituksiin, Lontoossa, Moskovassa ja Washingtonissa 10 päivänä huhtikuuta 1972 allekirjoitettu biologisia ja toksiiniaseita koskeva yleissopimus (yleissopimus bakteriologisten (biologisten) ja toksiiniaseiden kehittämisen, tuottamisen ja varastoimisen kieltämiseksi ja niiden hävittämiseksi (BTWC)) ja Pariisissa ja New Yorkissa 13 päivänä tammikuuta 1993 allekirjoitettu kemiallisten aseiden kehittämisen, tuotannon, varastoinnin ja käytön kieltämistä sekä niiden hävittämistä koskeva yleissopimus.

3. Osapuolet sopivat käyvänsä säännöllistä vuoropuhelua edellä kuvattujen sopimuksen osien täydentämiseksi ja vahvistamiseksi. Tällaista vuoropuhelua voidaan käydä alueellisesti.

4 ARTIKLA

Pienaseet ja kevyet aseet sekä muut tavanomaiset aseet

1. Osapuolet tunnustavat, että pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laitton tuotanto, siirto ja liikkuminen samoin kuin niiden liiallinen keskittyminen, riittämättömästi hallinnoidut ja turvatut varastot sekä valvoton leviäminen, joilla on monenlaisia humanitaarisia ja sosioekonomisia seurauksia, ovat edelleen vakava uhka rauhalle ja kansainväliselle turvallisuudelle sekä kestäväälle kehitykselle yksilötasolla ja paikallisella, kansallisella, alueellisella ja kansainvälisellä tasolla.

2. Osapuolet sopivat noudattavansa nykyisten kansainvälisten sopimusten ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmien mukaisia velvoitteitaan pienaseiden ja kevyiden aseiden sekä niissä käytettävien ampumatarvikkeiden laittoman kaupan torjumiseksi sekä muiden tämän alan kansainvälisten välineiden, kuten YK:n yleiskokouksen 20 päivänä heinäkuuta 2001 hyväksymän pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan kaikkien osa-alueiden ehkäisemistä, torjumista ja poistamista koskevan Yhdistyneiden kansakuntien toimintaohjelman, mukaisia sitoumuksiaan ja panevansa ne kaikilta osin täytäntöön.

3. Osapuolet toteavat, että sisäiset valvontajärjestelmät ovat tärkeitä tavanomaisten aseiden siirtämiselle kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti, ja tunnustavat 2 päivänä huhtikuuta 2013 annetulla YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla 67/234B hyväksytyn asekauppasopimuksen tarkoituksen. Osapuolet tunnustavat, että kyseisten valvontatoimien vastuullinen soveltaminen on tärkeää, sillä se edistää kansainvälistä ja alueellista rauhaa, turvallisuutta ja vakautta, vähentää inhimillistä kärsimystä ja estää tavanomaisten aseiden luvaton välitystä. Osapuolet sopivat lujittavansa vuoropuheluaan ja yhteistyötään vientivalvonnan alalla.

4. Osapuolet sopivat tehostavansa yhteistyötään ja pyrkivänsä pienaseiden ja kevyiden aseiden laittoman kaupan ennaltaehkäisyä ja poistamista sekä tavanomaisten aseiden siirtoja ja kansallisten tuonti- ja vientivalvontajärjestelmiä koskevien toimien koordinointiin, täydentävyyteen ja synergiaan.

5 ARTIKLA

Kansainvälistä yhteisöä koskettavat vakavat rikokset

Osapuolet vahvistavat, etteivät vakavimmat koko kansainvälistä yhteisöä koskettavat rikokset saisi jäädä rankaisematta ja että niiden osalta olisi varmistettava syytetoimet tapauksen mukaan kansallisen tai kansainvälisen tason toimenpitein ja lisäämällä kansainvälistä yhteistyötä kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

6 ARTIKLA

Yhteistyö terrorismin ehkäisemiseksi ja torjumiseksi

1. Osapuolet vahvistavat terrorismin torjunnan tärkeyden noudattaen kaikilta osin oikeusvaltioperiaatetta ja kansainvälistä oikeutta, erityisesti 26 päivänä kesäkuuta 1945 San Franciscossa allekirjoitettua Yhdistyneiden Kansakuntien peruskirjaa ja asiaa koskevia YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmia, ihmisoikeuslainsäädäntöä ja kansainvälistä humanitaarista oikeutta. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä terrorismin ehkäisemiseksi ja torjumiseksi kaikissa muodoissaan ja ilmentymissään näissä puitteissa ja ottaen huomioon 8 päivänä syyskuuta 2006 annettuun YK:n yleiskokouksen päätöslauselmaan 60/288 sisältyvän YK:n maailmanlaajuisen terrorisminvastaisen strategian, sellaisena kuin se on tarkistettuna, ja 28 päivänä tammikuuta 2003 hyväksytyn ASEANin ja EU:n yhteisen julistuksen terrorismin torjunnasta.
2. Osapuolet tekevät yhteistyötä erityisesti
 - a) panemalla kaikilta osin täytäntöön YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselmat 1267 (1999), 1373 (2001), 1822 (2008), 2242 (2015), 2396 (2017) ja 2462 (2019) sekä muut asiaa koskevat YK:n päätöslauselmat, kansainväliset yleissopimukset ja asiakirjat;
 - b) vaihtamalla tietoja terroristiryhmistä ja terroristeista sekä näiden tukiverkostoista kansainvälisen ja kansallisen oikeuden mukaisesti;

- c) tekemällä terrorismin torjuntakeinoihin, -välineisiin ja -menetelmiin, tekniset seikat ja koulutus mukaan lukien, liittyvää yhteistyötä ja vaihtamalla terrorismin ehkäisyyn ja terrorismiin värväämiseen liittyviä kokemuksia;
- d) syventämällä yhteistyön kautta kansainvälistä yhteisymmärrystä terrorismin ja sen rahoituksen torjunnasta sekä tieto- ja viestintätekniikan väärinkäytöstä terrorismitarkoituksiin sekä pyrkimällä yksimielisyyteen laajasta kansainvälistä terrorismia koskevasta yleissopimuksesta, jolla täydennetään nykyisiä YK:n ja muita kansainvälisiä terrorisminvastaisia asiakirjoja;
- e) jakamalla parhaita toimintatapoja, jotka koskevat ihmisoikeuksien suojelua terrorismin torjunnassa.

II OSASTO

KAHDENVÄLINEN, ALUEELLINEN JA KANSAINVÄLINEN YHTEISTYÖ

7 ARTIKLA

Yhteistyö alueellisissa ja kansainvälisissä järjestöissä

1. Osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä ja vaihtamaan näkemyksiä alueellisen ja kansainvälisen tason foorumeilla ja järjestöissä, joihin kuuluvat muun muassa YK ja sen erityisjärjestöt ja -virastot, kuten Kansainvälinen työjärjestö (ILO), ja ASEANin ja EU:n vuoropuhelusuhteet erityisesti ASEANin ja EU:n strategisen kumppanuuden, ASEANin alueellisen foorumin (ARF) ja Aasia–Eurooppa-kokouksen (ASEM) yhteydessä.
2. Osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä ja vaihtamaan näkemyksiä talouskysymyksistä ja muista niihin liittyvistä kysymyksistä alueellisen ja kansainvälisen tason foorumeilla ja järjestöissä, joihin kuuluvat muun muassa ASEM, YK:n kauppaa- ja kehityskonferenssi (UNCTAD) ja Maailman henkisen omaisuuden järjestö (WIPO).

8 ARTIKLA

Kahdenvälinen ja alueellinen yhteistyö

1. Osapuolet sopivat, että samalla kun ne kiinnittävät asianmukaista huomiota kahdenvälisen yhteistyönsä asiakysymyksiin, ne toteuttavat kuhunkin tämän sopimuksen kattamaan vuoropuhelu- ja yhteistyöalaa liittyviä toimia joko kahdenvälisellä tai alueellisella tasolla tai molemmilla.

Sopivaa toimintakehystä valitessaan osapuolet pyrkivät kaikkien sidosryhmien osalta mahdollisimman edullisten vaikutusten aikaansaamiseen ja sidosryhmien osallistumisen lisäämiseen huolehtien samalla siitä, että käytettävissä olevat resurssit hyödynnetään mahdollisimman tehokkaasti, että poliittiset ja institutionaaliset toteutettavuusnäkökohdat otetaan huomioon ja että toimet sopivat yhteen muiden sellaisten toimien kanssa, joihin EU ja ASEANin jäsenvaltiot osallistuvat.

2. Osapuolet voivat tarvittaessa päättää myöntää sopimuksen kattamilla tai siihen liittyvillä aloilla toteutettaviin yhteistyötoimiin rahoitustukea omien rahoitusmenettelyjensä ja -varojensa puitteissa. Tähän yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa koulutusohjelmien, työpajojen ja seminaarien järjestämistä, asiantuntijavaihtoa, selvitysten laatimista ja muita osapuolten sopimia toimia.

III OSASTO

KAUPPAAN JA INVESTOINTEIHIN LIITTYVÄ YHTEISTYÖ

9 ARTIKLA

Yleiset periaatteet

1. Osapuolet aloittavat kahdenvälistä ja monenvälistä kauppaa ja kauppaan liittyviä näkökohtia koskevan vuoropuhelun lujittaakseen kahdenvälisiä kauppasuhteitaan ja kehittääkseen monenvälistä kauppajärjestelmää tavalla, joka tukee kestäväää kehitystä.
2. Osapuolet sitoutuvat kehittämään ja monipuolistamaan keskinäistä kauppaansa mahdollisimman pitkälle ja molemminpuolisen edun mukaisesti noudattaen WTO:n periaatteita ja sääntöjä. Osapuolet sitoutuvat parantamaan markkinoillepääsyn edellytyksiä toteuttamalla toimenpiteitä avoimuuden lisäämiseksi ja ottaen huomioon työn, jota kansainväliset järjestöt ovat tällä alalla tehneet.
3. Osapuolet tiedottavat toisilleen kauppapolitiikan ja kauppaan liittyvien politiikkojen tai muiden asiaan liittyvien kysymysten kehityksestä, kuten maatalouspolitiikan, elintarvikkeiden turvallisuuteen liittyvän politiikan, tullien ulkopuolisten toimenpiteiden, kuluttajapolitiikan ja ympäristöpolitiikan, jätehuolto mukaan luettuna, kehityksestä.

4. Osapuolet edistävät kaupan ja investointisuhteidensa kehittämiseksi vuoropuhelua ja yhteistyötä, johon sisältyy muun muassa kaupallisten ongelmien ratkaiseminen tämän sopimuksen 10–19 artiklassa tarkoitetuilla aloilla.

10 ARTIKLA

Terveysteen ja kasvinsuojeluun liittyvät kysymykset

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä elintarviketurvallisuuteen sekä terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyvissä kysymyksissä ihmisten, eläinten tai kasvien elämän tai terveyden suojelemiseksi osapuolten alueella.

2. Osapuolet keskustelevat ja vaihtavat tietoja toimenpiteistään, jotka on määritelty terveys- ja kasvinsuojelutoimista tehdyssä WTO:n sopimuksessa, joka tuli voimaan 1 päivänä tammikuuta 1995 WTO:n perustamisen yhteydessä, mukaan lukien Roomassa 6 päivänä joulukuuta 1951 allekirjoitetussa kansainvälisessä kasvinsuojeluyleissopimuksessa vahvistetut sekä Maailman eläintautijärjestön ja Codex Alimentarius -komission standardit.

3. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä valmiuksien lisäämiseksi terveys- ja kasvinsuojeluasioissa. Tällainen valmiuksien kehittäminen perustuu osapuolten erityistarpeisiin, ja sen tarkoituksena on avustaa toista osapuolta toisen osapuolen sääntelykehityksen noudattamisessa.

4. Osapuolet aloittavat ajoissa terveys- ja kasvinsuojeluasioita koskevan vuoropuhelun, kun jompikumpi osapuoli pyytää tarkastelemaan terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyviä asioita ja muita terveyteen ja kasvinsuojeluun liittyviä kiireellisiä kysymyksiä.
5. Osapuolet nimeävät yhteyshenkilöt tämän artiklan mukaisia asioita koskevaa tietojenvaihtoa varten.
6. Osapuolet pitävät tätä yhteistyötä erittäin tärkeänä.

11 ARTIKLA

Kestävät elintarvikejärjestelmät

1. Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen maailmanlaajuista siirtymistä kestäviin elintarvikejärjestelmiin.
2. Osapuolet edistävät vuoropuhelua, valmiuksien kehittämistoimia ja tiivistä yhteistyötä yhteistä etua koskevissa kysymyksissä kestävien elintarvikejärjestelmien edistämiseksi YK:n kestävä kehityksen tavoitteiden mukaisesti. Tällaisia kysymyksiä ovat muun muassa
 - a) elintarvikejärjestelmien ympäristö- ja ilmastovaikutusten vähentäminen;
 - b) kestävä maatalous ja kestävät elintarvikejärjestelmät elintarvikeketjun kaikissa vaiheissa, mukaan lukien agroekologia, luonnonmukainen tuotanto, torjunta-aineiden käytön ja riskien vähentäminen, eläinten hyvinvointi ja mikrobilääkeresistenssi;

- c) ruokahävikin ja elintarvikejätteen vähentäminen koko elintarvikeketjussa;
 - d) elintarvikepetosten torjunta.
3. Osapuolet nimeävät yhteyshenkilöt tämän artiklan mukaisia asioita koskevaa tietojenvaihtoa varten.
4. Osapuolet pitävät tätä yhteistyötä erittäin tärkeänä.

12 ARTIKLA

Kaupan tekniset esteet

1. Osapuolet edistävät kansainvälisten standardien ja kansainvälisten akkreditointijärjestelmien käyttöä sekä vaihtavat standardeihin, teknisiin määräyksiin ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyihin liittyviä tietoja muun muassa 1 päivänä tammikuuta 1995 WTO:n perustamisen yhteydessä voimaan tulleen kaupan teknisiä esteitä koskevan WTO:n sopimuksen (TBT-sopimus) puitteissa.
2. Osapuolet vahvistavat yhteistyötään standardien, teknisten määräysten ja vaatimustenmukaisuuden arviointimenettelyjen alalla, mukaan lukien teknisten valmiuksien kehittäminen ja yhteistyö kaupan teknisiä esteitä koskevien toimenpiteiden noudattamiseksi.

3. Osapuolet nimeävät yhteyspisteen koordinoimaan tämän artiklan mukaista tietojenvaihtoa ja yhteistyötä sekä helpottamaan osapuolten välistä sääntely-yhteistyötä.

13 ARTIKLA

Tulliyhteistyö ja kaupan helpottaminen

1. Osapuolet vaihtavat kokemuksia tuonti- ja vientimenettelyjen ja muiden tullimenettelyjen yksinkertaistamisesta, kauppaa koskevien säännösten avoimuuden lisäämisestä ja tulliyhteistyön kehittämisestä, mukaan lukien tehokkaat keskinäisen hallinnollisen avun mekanismit, ja tarkastelevat niihin liittyviä mahdollisuuksia. Osapuolet tekevät yhteistyötä helpottaakseen 22 päivänä helmikuuta 2017 voimaan tulleen kaupan helpottamista koskevan WTO:n sopimuksen täytäntöönpanoa. Ne pyrkivät erityisesti parantamaan kansainvälisen kaupan, myös liikennepalvelujen, turvallisuutta sekä varmistamaan, että kaupan helpottaminen, tehokas valvonta ja tulliin liittyvien petosten ja sääntöjenvastaisuuksien torjunta toteutetaan tasapainoisesti.
2. Osapuolet ilmaisevat olevansa kiinnostuneita harkitsemaan tulevaisuudessa tulliyhteistyötä ja keskinäistä avunantoa koskevan pöytäkirjan tekemistä tämän sopimuksen mukaisissa institutionaalisissa puitteissa sanotun kuitenkaan estämättä muita tämän sopimuksen mukaisia yhteistyömuotoja.

14 ARTIKLA

Polkumyynnin torjunta

1. Osapuolet vahvistavat oikeutensa ja velvoitteensa, jotka perustuvat vuoden 1994 tullitariffeja ja kauppaa koskevan yleissopimuksen (GATT 1994 -sopimus) VI artiklaan ja GATT 1994 -sopimuksen VI artiklan täytäntöönpanosta tehtyyn WTO:n sopimukseen ja erityisesti sen 15 artiklaan.
2. Osapuolet pitävät yhteistyötä polkumyynnin torjunnan alalla erittäin tärkeänä.

15 ARTIKLA

Investoinnit

Osapuolet tukevat investointivirtojen lisäämistä luomalla houkuttelevan ja suotuisan ympäristön vastavuoroisille investoinneille johdonmukaisella vuoropuhelulla, jonka tarkoituksena on parantaa investointeihin liittyvien kysymysten ymmärtämystä ja niitä koskevaa yhteistyötä, tutkia investointivirtoja helpottavia hallinnollisia mekanismeja sekä edistää sijoittajien läpinäkyvää, avointa ja syrjimätöntä kohtelua osapuolten kansallisten lakien ja määräysten mukaisesti.

16 ARTIKLA

Kilpailupolitiikka

1. Osapuolet edistävät kilpailusääntöjen tosiasiallista käyttöönottoa ja soveltamista sekä tiedon levittämistä avoimuuden ja osapuolten markkinoilla toimivien yritysten oikeusvarmuuden lisäämiseksi osapuolten kansallisten lakien, määräysten ja sisäisten sääntöjen mukaisesti.
2. Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä yhteisesti sovitulla aloilla parantaakseen keskinäistä ymmärrystä toistensa kilpailulainsäädännöstä ja -politiikasta.

17 ARTIKLA

Palvelut

Osapuolet käyvät johdonmukaista vuoropuhelua erityisesti vaihtaakseen tietoja sääntely-ympäristöistään, edistääkseen toisen osapuolen markkinoille pääsyä, edistääkseen mahdollisuuksia pääoma- ja teknologialähteiden käyttöön ja lisätäkseen palvelukauppaa osapuolten alueiden välillä ja kolmansien maiden markkinoilla.

18 ARTIKLA

Teollis- ja tekijänoikeudet

1. Osapuolet vaihtavat tietoja ja kokemuksia teollis- ja tekijänoikeuksia koskevista käytänteistä, oikeuksien edistämisestä, niitä koskevasta tiedottamisesta, niiden yksinkertaistamisesta, hallinnoinnista, suojaamisesta ja tehokkaasta soveltamisesta, oikeuksien loukkaamisen estämisestä sekä tavaroiden väärentämistä ja laitonta valmistamista koskevista torjuntatoimista ennen kaikkea tekemällä tulliyhteistyötä ja muuntyyppistä yhteistyötä sekä vahvistamalla kyseisten oikeuksien suojelua osapuolten yhteisesti sopimalla tavalla. Osapuolet tekevät lakiansa ja määräystensä mukaisesti sekä asiaa koskevien kansainvälisten sopimusten, joiden osapuolia osapuolet ovat, mukaisesti yhteistyötä erityisesti teollis- ja tekijänoikeuksien noudattamisen ja patenttien, maantieteellisten merkintöjen, tavaramerkkien, tekijänoikeuksien ja teollismallien suojan sekä kasvilajikkeiden suojan osalta.
2. Osapuolet antavat toisilleen teknistä apua teollis- ja tekijänoikeuksien alalla ja avustavat toisiaan teollis- ja tekijänoikeuksien suojan, täytäntöönpanon, käytön ja kaupallistamisen parantamisessa Euroopassa saatujen kokemusten perusteella sekä niitä koskevan tietämyksen levittämisen tehostamisessa.
3. Osapuolet tunnustavat 14 päivänä marraskuuta 2001 Dohassa teollis- ja tekijänoikeuksien kauppaan liittyvistä näkökohdista tehdystä sopimuksesta (TRIPS-sopimus) ja kansanterveydestä annetun julistuksen merkityksen ja vahvistavat sitoutumisensa siihen. Osapuolet noudattavat WTO:n yleisneuvoston 30 päivänä elokuuta 2003 TRIPS-sopimuksesta ja kansanterveydestä annetun Dohan julistuksen 6 kohdasta tekemää päätöstä ja Genevessä 6 päivänä joulukuuta 2005 hyväksytyn TRIPS-sopimuksen muuttamista koskevaa pöytäkirjaa ja osallistuvat niiden täytäntöönpanoon.

19 ARTIKLA

Sähköinen kaupankäynti

1. Osapuolet vaihtavat seuraavia seikkoja käsitteleviä tietoja sähköiseen kaupankäyntiin liittyvistä sääntelykysymyksistä asiaa koskevien kansallisten lakiensa ja määräystensä mukaisesti:
 - a) yhteentoimivien sähköisten luottamus- ja todentamispalvelujen tunnustaminen ja helpottaminen;
 - b) suoramarkkinointiviestinnän kohtelu;
 - c) kuluttajansuoja;
 - d) muut sähköisen kaupankäynnin kehittämisen kannalta merkitykselliset asiat.
2. Osapuolet tunnustavat sähköisen kaupankäynnin maailmanlaajuisen luonteen ja vahvistavat, että on tärkeää osallistua aktiivisesti monenvälisiin foorumeihin sähköisen kaupankäynnin kehityksen edistämiseksi.

IV OSASTO

YHTEISTYÖ VAPAUDEN, TURVALLISUUDEN JA OIKEUDEN ALALLA

20 ARTIKLA

Oikeusvaltioperiaate

1. Osapuolet kiinnittävät tämän osaston mukaisessa yhteistyössään erityistä huomiota oikeusvaltioperiaatteen edistämiseen ja sen varmistamiseen, että kaikilla on yhtäläinen oikeussuoja. Osapuolet tekevät molemminpuolisen edun mukaisesti kokonaisvaltaista yhteistyötä, jotta lainvalvonnan ja oikeudenkäytön alan instituutiot toimisivat tehokkaasti.
2. Osapuolten väliseen yhteistyöhön kuuluu myös keskinäinen tietojenvaihto oikeusjärjestelmistä ja lainsäädännöstä.

21 ARTIKLA

Sukupuolten tasa-arvo ja naisten ja tyttöjen vaikutusvallan lisääminen

1. Osapuolet tunnustavat, että sukupuolten tasa-arvoa ja kaikkien naisten ja tyttöjen vaikutusvaltaa on välttämätöntä lisätä sekä omana tavoitteenaan että demokratian, kestävän ja osallistavan kehityksen, rauhan ja turvallisuuden edistäjänä.

2. Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen sukupuolten tasa-arvoa, naisten ja tyttöjen kaikkien ihmisoikeuksien kokonaisvaltaista toteutumista ja heidän vaikutusvaltansa lisäämistä sekä sukupuolinäkökohtien valtavirtaistamista tämän sopimuksen täytäntöönpanossa.

3. Osapuolet vaihtavat keskenään hyviä käytäntöjä ja tutkivat uusia yhteistyöjärjestelyjä ja mahdollisia synergioita osapuolten sukupuoleen liittyvien politiikkojen ja ohjelmien välillä muun muassa seuraavien osapuoliin sovellettavien kansainvälisten normien ja sitoumusten mukaisesti: kaikkinaisen naisten syrjinnän poistamista koskeva yleissopimus (CEDAW-sopimus), jonka YK:n yleiskokous hyväksyi 18 päivänä joulukuuta 1979, Pekingin julistus ja toimintaohjelma, jotka hyväksyttiin Pekingissä 15 päivänä syyskuuta 1995 pidetyssä neljännessä naisten maailmankonferenssissa, kansainvälisen väestö- ja kehityskonferenssin toimintaohjelma ja sen arviointikonferenssien tulokset, kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelma ja YK:n turvallisuusneuvoston päätöslauselma 1325 (2000) sekä sen myöhemmät naisia, rauhaa ja turvallisuutta koskevat päätöslauselmat.

22 ARTIKLA

Henkilötietojen ja yksityisyyden suoja

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä korkeatasoisen henkilötietojen ja yksityisyyden suojan ja sen tehokkaan täytäntöönpanon saavuttamiseksi kansainvälisestä ihmisoikeuslainsäädännöstä ja muista alan kansainvälisistä oikeudellisista asiakirjoista johtuvien velvoitteidensa mukaisesti ja pyrkivänsä siten helpottamaan henkilötietojen siirtoa osapuolten välillä, sillä niillä on keskeinen merkitys kaupankäynnin ja lainvalvontayhteistyön kehittämisessä edelleen osapuolten lakien ja määräysten mukaisesti.

2. Henkilötietojen ja yksityisyyden suojaan liittyvään yhteistyöhön kuuluvat muun muassa tekninen ja oikeudellinen apu tietojen ja parhaiden käytäntöjen vaihdon, koulutuksen ja asiantuntemuksen muodossa sekä osapuolten valvontaviranomaisten tekemän täytäntöönpanoyhteistyön edistäminen, myös monenvälisillä foorumeilla.

23 ARTIKLA

Oikeudellinen yhteistyö

1. Osapuolet tehostavat keskinäistä oikeusapua ja rikoksen johdosta tapahtuvaa luovuttamista koskevaa yhteistyötä osapuolia sitovien asiaa koskevien kansainvälisten sopimusten mukaisesti. Osapuolet vahvistavat tarvittaessa nykyisiä mekanismeja ja harkitsevat uusien mekanismien kehittämistä alan kansainvälisen yhteistyön helpottamiseksi erityisesti tiivistämällä yhteistyötä muiden asiaankuuluvien kansainvälisen oikeudellisen yhteistyön verkostojen kanssa.
2. Osapuolet pyrkivät kehittämään yksityis- ja kauppaoikeuden alan yhteistyötä erityisesti yksityisoikeudellista yhteistyötä koskevien monenvälisten yleissopimusten mukaisten velvoitteidensa noudattamisessa, mukaan lukien kansainvälistä yksityisoikeutta käsittelevän Haagin konferenssin yleissopimukset.
3. Osapuolet tekevät yhteistyötä edistääkseen asiaan liittyvien oikeudellisten asiakirjojen toimittamisen ja tarvittaessa todisteiden vastaanottamisen ja videoyhteyden välityksellä toteutettavien kuulemisten turvallisuutta ja tehokkuutta sekä henkilötietojen suojaa kansainvälistä oikeudellista yhteistyötä varten.

24 ARTIKLA

Konsulisuojelu

Osapuolet sopivat käyvänsä säännöllisiä keskusteluja helpottaakseen edelleen konsulisuojelua ja koordinoidakseen konsuliapua koskevia toimia erityisesti kriisiaikoina.

25 ARTIKLA

Muuttoliikettä koskeva yhteistyö

1. Osapuolet vahvistavat, että on tärkeää sitoutua kattavasti kaikkiin muuttoliikkeeseen liittyviin kysymyksiin, mukaan lukien laillinen muuttoliike EU:n ja kansallisen toimivallan mukaisesti, muuttovirtojen hallinta laittoman muuttoliikkeen osalta, laittoman muuttoliikkeen perimmäiset syyt, kansainvälinen suojelu sekä laittoman muuttoliikkeen, salakuljetuksen ja ihmiskaupan ehkäiseminen ja torjunta.
2. Osapuolten välinen yhteistyö toteutetaan molempia osapuolia tyydyttävällä tavalla ja kokonaisvaltaisesti osapuolten kansainvälisten velvoitteiden ja voimassa olevan kansallisen lainsäädännön mukaisesti. Yhteistyössä keskitytään muun muassa seuraaviin osa-alueisiin:
 - a) laittoman muuttoliikkeen perimmäisiin syihin puuttuminen;

- b) sellaisten sääntöjen ja käytäntöjen kehittäminen, joilla pyritään tarjoamaan kansainvälistä suojelua sitä tarvitseville kansainvälisen oikeuden mukaisesti niin, että samalla varmistetaan palauttamiskiellon, humanisuuden ja kansainvälisen solidaarisuuden ja yhteistyön, taakanjaon ja vastuunjaon periaatteiden noudattaminen;
- c) maahanpääsyä koskevat säännöt, kyseisten sääntöjen mukaisesti maahan päästettyjen henkilöiden oikeudet ja asema, maassa laillisesti asuvien ulkomaalaisten oikeudenmukainen kohtelu, yleissivistävä ja ammatillinen koulutus sekä syrjinnän ja muukalaisvihan vastaiset toimenpiteet;
- d) tuloksellisten ja ennalta ehkäisevien laitonta maahanmuuttoa, ihmissalakuljetusta ja ihmiskauppaa koskevien toimintaperiaatteiden vahvistaminen 15 päivänä marraskuuta 2000 annetulla YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla 55/25 hyväksytyn kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen (Palermón sopimus) ja sen sellaisten pöytäkirjojen mukaisesti, jotka ovat tulleet voimaan osapuolten osalta, mukaan lukien keinot torjua salakuljettajien verkostoja, hajottaa ihmiskauppaan osallistuvia rikollisverkostoja ja suojella ihmiskaupan uhreja;
- e) laittomasti oleskelevien henkilöiden mieluiten vapaaehtoinen palauttaminen turvallisella, inhimillisellä ja kunnioittavalla tavalla sekä vapaaehtoisen ja kestävän paluun edistäminen ja tällaisten henkilöiden takaisinotto 3 kohdan mukaisesti;
- f) viisumikysymyksiin ja matkustusasiakirjojen turvallisuuteen liittyvät molemmille osapuolille tärkeät seikat;

g) rajaturvallisuuteen liittyvät molemmille osapuolille tärkeät seikat.

3. Laittoman muuttoliikkeen ehkäisemiseksi ja valvomiseksi tehtävän yhteistyön puitteissa ja ihmiskaupan uhrien suojelun tarvetta rajoittamatta osapuolet sopivat lisäksi, että

- a) Thaimaa ottaa takaisin kansalaisensa, jotka eivät täytä tai eivät enää täytä voimassa olevia edellytyksiä päästä jäsenvaltion alueelle tai oleskella tai asua siellä, kyseisen jäsenvaltion pyynnöstä ilman lisämuodollisuuksia ja viipymättä;
- b) kukin jäsenvaltio ottaa takaisin kansalaisensa, jotka eivät täytä tai eivät enää täytä voimassa olevia edellytyksiä päästä Thaimaan alueelle tai oleskella tai asua siellä, Thaimaan pyynnöstä ilman lisämuodollisuuksia ja viipymättä;
- c) jäsenvaltiot ja Thaimaa myöntävät matkustusasiakirjat tällaisia tarkoituksia varten. Jos kansalaisuuden osoittavia asiakirjoja tai muita todisteita ei esitetä, asianomaisen jäsenvaltion tai Thaimaan toimivaltaisen diplomaatti- tai konsuliedustuston on Thaimaan tai asianomaisen jäsenvaltion pyynnöstä tehtävä kaikin tavoin yhteistyötä, jotta henkilön kansalaisuus voidaan selvittää viipymättä.

4. Osapuolet sopivat aloittavansa osana muuttoliikkekysymyksiä koskevia neuvotteluja takaisinottoa koskevan vuoropuhelun, joka voi jommankumman osapuolen pyynnöstä johtaa olosuhteiden salliessa takaisinottosopimuksen tekemiseen, mukaan lukien eurooppalaisen matkustusasiakirjan¹ käyttö. Osapuolet voivat myös harkita aloittavansa henkilöiden liikkuvuuden helpottamista koskevan vuoropuhelun, joka voi jommankumman osapuolen pyynnöstä johtaa olosuhteiden salliessa sopimuksen tekemiseen jäsenvaltioiden ja Thaimaan kansalaisia koskevien viisumimenettelyjen helpottamisesta.

26 ARTIKLA

Humanitaarinen yhteistyö

Osapuolet pyrkivät tekemään edelleen yhteistyötä kaikissa humanitaarista yhteistyötä ja apua koskevissa kysymyksissä, mukaan lukien asuinseudultaan siirtymään joutuneet henkilöt ja tuki osapuolten alueella siirtymään joutuneiden henkilöiden kanssa tekemisissä olevien virkamiesten valmiuksien kehittämiseksi. Osapuolten välinen yhteistyö toteutetaan molempia osapuolia tyydyttävällä tavalla ja tapauskohtaisesti osapuoliin sovellettavien kansainvälisten normien ja humanitaaristen periaatteiden eli humanisuuden, puolueettomuuden, tasapuolisuuden ja riippumattomuuden mukaisesti. Näissä pyrkimyksissä on edelleen otettava huomioon kokonaistilanne ja siirtymisen perimmäiset syyt ja etsittävä kestäviä ratkaisuja. Osapuolet sitoutuvat vahvistamaan humanitaarisen avun ja kehityksen välistä yhteyttä.

¹ Euroopan parlamentin ja neuvoston asetus (EU) 2016/1953.

27 ARTIKLA

Järjestäytyneen rikollisuuden ja korruption torjunta

Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden, talousrikollisuuden, vakavan rikollisuuden¹ ja korruption sekä lasten seksuaalisen hyväksikäytön torjumiseksi. Yhteistyöllä pyritään erityisesti panemaan täytäntöön ja edistämään asiaa koskevia kansainvälisiä normeja ja oikeudellisia asiakirjoja, joiden osapuolia osapuolet ovat ja joita ovat esimerkiksi Palermon sopimus ja sitä täydentävät pöytäkirjat sekä 31 päivänä lokakuuta 2003 annetulla YK:n yleiskokouksen päätöslauselmalla 58/4 hyväksytty YK:n korruption vastainen yleissopimus.

28 ARTIKLA

Yhteistyö rahanpesun ja terrorismin rahoituksen ennaltaehkäisyn ja torjunnan alalla

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että niiden on lakiensa ja määräystensä mukaisesti pyrittävä estämään ja torjumaan tehokkaasti rahoitusjärjestelmiensä väärinkäyttöä rahanpesuun ja terrorismin rahoitukseen ja tehtävä asiaa koskevaa yhteistyötä.

¹ Sellaisena kuin se on määriteltynä kansainvälisen järjestäytyneen rikollisuuden vastaisen Yhdistyneiden Kansakuntien yleissopimuksen (Palermon sopimus) 2 artiklan b kohdassa.

2. Osapuolet sopivat sitoutuvansa kehittämään ja panemaan täytäntöön lakeja, sääntöjä ja määräyksiä rahanpesun ja terrorismin rahoituksen torjumiseksi alalla toimivien kansainvälisten elinten, kuten rahanpesun ja terrorismin rahoittamisen vastaisen toimintaryhmän (FATF), laatimien normien mukaisesti. Edellä olevan 1 kohdan mukaisella yhteistyöllä pyritään myös edistämään asiaankuuluvien tietojen vaihtoa kansallisen lainsäädännön mukaisesti.

29 ARTIKLA

Yhteistyö huumausainepolitiikan alalla

1. Osapuolet tekevät lakiensa ja määräystensä mukaisesti yhteistyötä varmistaakseen kattavan, näyttöön perustuvan, tasapainoisen ja yhdenmisen lähestymistavan toimivaltaisten viranomaisten välisen tehokkaan yhteistyön ja koordinoinnin avulla, mukaan lukien terveyden, oikeuden ja sisäasiain ja muiden asiaankuuluvien alojen viranomaiset, jotta voidaan vähentää laittomien huumausaineiden tarjontaa, kauppaa ja kysyntää ja niiden vaikutusta huumausaineiden käyttäjiin ja yhteiskuntaan yleensä, tehostaa huumausainepolitiikkaa sekä estää huumausaineiden ja psykotrooppisten aineiden ja uusien psykoaktiivisten aineiden laittomaan valmistukseen käytettävien lähtöaineiden, mukaan lukien design-lähtöaineet, kulkeutuminen.
2. Osapuolet sopivat näiden tavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavista yhteistyötavoista. Toimien on perustuttava asiaan liittyvissä huumausaineiden valvonnasta tehdyissä YK:n yleissopimuksissa vahvistettuihin, yhteisesti sovittuihin periaatteisiin ja kaikkiin osapuolten kansainvälisiin huumausaineiden valvontaa koskeviin sitoumuksiin.

3. Osapuolten väliseen yhteistyöhön kuuluvat muun muassa tekninen ja hallinnollinen apu, henkilöstön koulutus, huumausaineisiin liittyvä tutkimus, tietojen ja kokemusten vaihto tietotekniikan käytöstä huumausaineiden valvonnassa ja innovatiivisista lähestymistavoista huumausainepolitiikkaan, oikeudellinen ja lainvalvontayhteistyö sekä huumausaineiden, psykotrooppisten aineiden ja uusien psykoaktiivisten aineiden laittomaan valmistukseen käytettävien lähtöaineiden, mukaan lukien design-lähtöaineet, kulkeutumisen estäminen. Osapuolet voivat sopia tekevänsä yhteistyötä myös muilla aloilla, joita ovat muun muassa parhaiden käytäntöjen tai tietojen vaihto huumausaineriippuvuuden ennaltaehkäisystä, hoidosta, kuntoutuksesta, haittojen vähentämisestä ja seurannasta, huumausaineiden korvaamiseen tarkoitetuista lääkkeistä sekä lisätoimenpiteistä, joilla tehostetaan yhteistyötä huumausaineiden lähtöaineiden valvonnassa, rikosteknisessä tutkimuksessa, huumeisiin liittyvässä talousrikostutkinnassa ja vaihtoehtoisessa kehittämisessä.

V OSASTO

YHTEISTYÖ MUILLA ALOILLA

30 ARTIKLA

Ihmisoikeudet

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ihmisoikeuksien edistämiseksi ja suojelemiseksi molemminpuolisen suostumuksen ja kunnioituksen periaatteen pohjalta. Osapuolet edistävät säännöllistä merkityksellistä ja laajapohjaista vuoropuhelua ihmisoikeuksista.

2. Yhteistyöhön voi sisältyä muun muassa seuraavaa:

- a) osapuoliin sovellettavien kansainvälisten ihmisoikeussopimusten täytäntöönpanoon ja ihmisoikeuksiin liittyvien toimintasuunnitelmien täytäntöönpanon tehostamiseen liittyvien valmiuksien kehittäminen;
- b) ihmisoikeuksia koskevan vuoropuhelun ja yhteyksien ja tietojen vaihdon edistäminen sekä
- c) osapuolten rakentavan yhteistyön vahvistaminen YK:n ihmisoikeuselimissä.

3. Osapuolet tekevät yhteistyötä demokratian periaatteiden, oikeusvaltioperiaatteen ja hyvän hallintotavan vahvistamiseksi. Tällaiseen yhteistyöhön voivat sisältyä

- a) kansallisten ja alueellisten ihmisoikeuksiin, oikeusvaltioon ja hyvään hallintotapaan liittyvien instituutioiden välisen yhteistyön vahvistaminen;
- b) yhteistyö ja koordinointi demokratian periaatteiden, ihmisoikeuksien ja oikeusvaltioperiaatteen vahvistamiseksi, mukaan lukien yhdenvertaisuus lain edessä, ihmisten mahdollisuus saada tehokasta oikeusapua ja oikeus oikeudenmukaiseen oikeudenkäyntiin, asianmukaiseen oikeuskäsittelyyn ja oikeussuojan saatavuuteen osapuolten kansainvälisen ihmisoikeuslainsäädännön mukaisten velvoitteiden mukaisesti.

31 ARTIKLA

Rahoitusalan yhteistyö

Osapuolet sopivat edistävänsä rahoituslaitosten yhteistyötä omien tarpeidensa sekä alaa koskevien ohjelmiensa ja lainsäädäntönsä mukaisesti.

32 ARTIKLA

Makrotalouspolitiikkaa koskeva vuoropuhelu

Osapuolet sopivat vahvistavansa viranomaistensa välistä vuoropuhelua ja tekevänsä yhteistyötä makrotalouspolitiikkaa koskevien kokemusten jakamiseksi erityisesti taloudellisen yhdentymisen aloilla.

33 ARTIKLA

Verotusalan hyvä hallintotapa

Taloudellisen toiminnan vahvistamiseksi ja kehittämiseksi ja ottaen samalla huomioon tarpeen kehittää asianmukainen sääntelykehys osapuolet tunnustavat verotusalan hyvän hallinnon periaatteet, kuten verotuksen läpinäkyvyyttä, tietojenvaihtoa ja oikeudenmukaista verotusta koskevat globaalit standardit sekä veropohjan rapautumisen ja voitonsiirtojen (BEPS) torjumista koskevat vähimmäisstandardit, ja sitoutuvat niiden täytäntöönpanoon. Osapuolet edistävät hyvää hallintotapaa veroasioissa, parantavat kansainvälistä yhteistyötä verotuksen alalla, kehittävät toimenpiteitä edellä mainittujen periaatteiden panemiseksi tehokkaasti täytäntöön ja helpottavat verotulojen keräämistä veropetosten ja veronkierron estämiseksi.

34 ARTIKLA

Teollisuuspolitiikkaa ja mikro- ja pk-yrityksiä koskeva yhteistyö

Osapuolet sopivat talouspolitiikkansa ja -tavoitteensa huomioon ottaen edistävänsä teollisuuspoliittista yhteistyötä, jolla tuetaan osallistavaa, kestävää ja kehityslähtöistä tuotantotoimintaa, ihmisarvoisten työpaikkojen luomista, yrittäjyyttä, luovuutta ja innovointia sekä toimitusketjun häiriönsietokykyä ja rahoituksen saantia kaikilla soveltuviksi katsotuilla aloilla, jotta voidaan parantaa mikroyritysten ja pienten ja keskisuurten yritysten (mikro- ja pk-yritykset) virallistamista ja pääsyä kansainvälisille markkinoille sekä niiden kilpailukykyä ja kasvua muun muassa seuraavin keinoin:

- a) tietojen ja kokemusten vaihto toimintaedellytysten luomisesta mikro- ja pk-yritysten kilpailukyvyn parantamiseksi;

- b) talouden toimijoiden välisten yhteyksien edistäminen, yhteisinvestointeihin kannustaminen ja yhteisyritysten ja tietoverkkojen perustaminen muiden muassa EU:n nykyisten horisontaalisten ohjelmien puitteissa, mikä on omiaan edistämään pehmeän ja kovan teknologian siirtoa kumppanien välillä;
- c) tiedottaminen, innovoinnin edistäminen ja rahoituksen saantiin ja markkinoille pääsyyn liittyvien hyvien toimintatapojen jakaminen;
- d) mikro- ja pk-yritysten valmiuksien kehittämisen tukeminen, jotta voidaan sujuvoittaa niiden integroitumista globaaliin talouteen ja toimitusketjuihin;
- e) osapuolten mikro- ja pk-yritysten toiminnan helpottaminen ja tukeminen;
- f) yritysten yhteiskuntavastuun ja vastuuvollisuuden sekä vastuullisten liiketoimintakäytäntöjen edistäminen, mukaan lukien kestävä kulutus ja tuotanto.

35 ARTIKLA

Yritysten välisen yhteistyön helpottaminen

Osapuolet helpottavat ja tukevat yksityisen sektorin toteuttamia yhteistyötoimia tällä alalla.

36 ARTIKLA

Tieto- ja viestintäteknologioihin liittyvä yhteistyö

1. Osapuolet katsovat, että tieto- ja viestintäteknologiat ovat nykyaikaisen elämän keskeinen osatekijä ja ratkaisevan tärkeitä taloudelliselle ja sosiaaliselle kehitykselle, ja sopivat vaihtavansa näkemyksiä tämän alan politiikastaan edistääkseen taloudellista ja sosiaalista kehitystä sekä ihmisoikeuksia ja perusvapauksia.
2. Tämän alan yhteistyössä keskitytään muun muassa seuraaviin osa-alueisiin:
 - a) osallistuminen paikalliseen vuoropuheluun tietoyhteiskunnan eri osatekijöistä, joita ovat etenkin sähköisen viestinnän toimintaperiaatteet ja sääntely (yleispalvelu mukaan lukien), lupien myöntäminen ja yleisvaltuutus, henkilötietojen suoja sekä sääntelyviranomaisten riippumattomuus ja tehokkuus;
 - b) osapuolten ja Kaakkois-Aasian tutkimusverkostojen ja -palvelujen yhteenliitettävyyss ja yhteentoimivuus;
 - c) uusien tieto- ja viestintäteknologioiden standardointi ja levittäminen;
 - d) osapuolten tutkimusyhteistyön edistäminen tieto- ja viestintäteknikan alalla;

- e) yhteiset tutkimushankkeet tieto- ja viestintätekniikan alalla erityisesti unionin tutkimuksen puiteohjelmien kautta. Osapuolten väliseen yhteistyöhön sisällytettäisiin erityisesti seuraavat alat: sähköinen hallinto, mobiilisovellukset, animaatio ja multimedia;
 - f) tieto- ja viestintätekniikkaan liittyvät turvallisuuskysymykset ja/tai -näkökohdat, mukaan lukien verkkoturvallisuuden edistäminen sekä kyberrikollisuuden, disinformaation ja tietotekniikan ja kaikenlaisten tiedotusvälineiden väärinkäytön torjunta.
3. Yrityksiä kannustetaan yhteistyöhön osapuolten lakien ja määräysten mukaisesti.
4. Osapuolet tekevät yhteistyötä kyberturvallisuuden alalla vaihtamalla tietoja strategioista, toimintalinjoista ja parhaista toimintatavoista lainsäädäntönsä ja kansainvälisten velvoitteidensa mukaisesti.
5. Osapuolet edistävät tiedonvaihtoa kyberturvallisuudesta koulutuksen alalla, tietoisuuden lisäämiseen tähtääviä aloitteita, omien standardiensa ja teknisten eritelmiensä käyttöä kyberturvallisuusriskien hallintaan, tieto- ja viestintätekniikan tuotteiden ja palvelujen kyberturvallisuutta, mukaan lukien kyberturvallisuussertifiointi, sekä asiaan liittyviä tutkimus- ja kehityspolitiikkoja.

37 ARTIKLA

Tiede-, teknologia- ja innovointiyhteistyö

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä kaikilla yhteisen edun mukaisilla tieteen, teknologian ja innovoinnin aloilla toistensa politiikat huomioon ottaen. Yhteistyöllä lujitetaan sellaisten monenvälisten ja alueellisten tutkimus- ja innovointialoitteiden tukemista, joilla pyritään tarjoamaan uusia ratkaisuja vihreisiin, digitaalisiin, terveyteen liittyviin, sosiaalisiin ja innovointihaasteisiin. Yhteisiä toimia tarvitaan erityisesti tulevien maailmanlaajuisten terveyskriisien, etenkin uusien tartuntatautien, ehkäisemiseksi sekä yhteiseen sitoutumiseen terveellisemmän, turvallisemman, oikeudenmukaisemman ja kestävämmän maailman rakentamiseksi. Yhteistyöaloja voivat olla muun muassa ratkaisujen etsiminen maailmanlaajuisiin haasteisiin, kuten ilmastonmuutokseen, luonnon monimuotoisuuden kriisiin, saastumiseen, luonnonvarojen ehtymiseen tai tartuntatauteihin, myös kriisitilanteissa, ja ratkaisujen kehittäminen vihreän ja digitaalisen siirtymän mahdollistamiseksi. Aloitteiden olisi osoitettava ilmasto- ja ympäristötavoitteita koskevaa maailmanlaajuista johtajuutta.
2. Yhteistyön tavoitteena on
 - a) edistää tiede-, teknologia- ja innovointiohjelmien jatkuvuutta sekä tukea talouskehitystä, osaamisyhteiskuntaa, elämänlaatua ja kestäväää ympäristöä;
 - b) edistää tieteeseen, teknologiaan ja innovointiin liittyvien tietojen ja osaamisen vaihtoa erityisesti politiikkojen ja ohjelmien toteuttamisen osalta;

- c) edistää kestäviä suhteita osapuolten tiedeyhteisöjen, tutkimuskeskusten, yliopistojen ja teollisuuden välillä;
 - d) tukea inhimillisten voimavarojen kehittämistä;
 - e) edistää tieteellistä ja teknologista yhteistyötä koskevaa yhteistä tutkimusta ja tutkimustulosten tasapuolista saatavuutta, niihin liittyvää kumppanuutta ja niiden yhteistä omistajuutta teollis- ja tekijänoikeuksia koskevien sääntöjen, yhteisten arvojen ja periaatteiden sekä sovittujen toimintaedellytysten mukaisesti.
3. Yhteistyön muotoja ovat esimerkiksi yhteiset tutkimushankkeet sekä tutkijoiden vaihdot, tapaamiset ja koulutus kansainvälisten vaihto-ohjelmien avulla tutkimustulosten levittämiseksi mahdollisimman laajalle. Yhteisestä tutkimuksesta ja toiminnasta syntyvä henkinen omaisuus jaetaan yhteisesti sovittujen ehtojen mukaisesti.
4. Yhteistyössä osapuolet tukevat omien valtiollisten virastojensa, korkeakoulujensa, tutkimuskeskustensa ja tuotantoalojensa, erityisesti pk-yritysten, osallistumista.
5. Osapuolet sopivat pyrkivänsä kaikin tavoin lisäämään yleistä tietoisuutta omien tiede-, teknologia- ja innovointiyhteistyöhön liittyvien ohjelmiensa tarjoamista mahdollisuuksista.

38 ARTIKLA

Ilmastonmuutos

1. Osapuolet katsovat, että ilmastonmuutos on uhka ihmiskunnan olemassaololle, ja toistavat sitoumuksensa vahvistaa globaaleja toimenpiteitä sen torjumiseksi. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa UNFCCC:n ja Pariisin sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseen. Näin ollen osapuolet panevat UNFCCC:n ja Pariisin sopimuksen tosiasiallisesti täytäntöön.
2. Osapuolet pyrkivät vahvistamaan maailmanlaajuisia toimia ilmastonmuutoksen ja sen vaikutusten torjumiseksi. Osapuolet myös tehostavat yhteistyötä niiden politiikkojen suhteen, joilla autetaan hillitsemään ilmastonmuutosta ja sopeutumaan ilmastonmuutoksen haittavaikutuksiin, kuten merenpinnan nousuun, ja suuntaamaan osapuolten taloudet, rahoitusvirrat mukaan luettuina, kohti alhaisia kasvihuonekaasupäästöjä ja ilmastokestävää kehitystä Pariisin sopimuksen mukaisesti.
3. Yhteistyön tavoitteena on
 - a) parantaa valmiuksia käsitellä ilmastonmuutokseen liittyviä haasteita kansallisten tarpeiden pohjalta ja niihin vastaamiseksi;
 - b) tehostaa valmiuksien kehittämistä kansallisesti määriteltyjen panosten ja kansallisten sopeutumissuunnitelmien ja muiden hillitsemistoimenpiteiden täytäntöönpanossa yhteisen edun mukaisilla aloilla kestävän ja vähähiilisen kasvun tukemiseksi;

- c) edistää yhteistyötä ja vuoropuhelua, jotka liittyvät ilmastorahoitukseen ja rahoitusmekanismien kehittämiseen ilmastonmuutoksen torjumiseksi, mukaan lukien yksityisen sektorin osallistuminen;
- d) sopeutua ilmastonmuutoksen kielteisiin vaikutuksiin, mukaan lukien sopeutumistoimien sisällyttäminen osapuolten kehitysstrategioihin ja -suunnitelmiin kaikilla tasoilla;
- e) edistää tutkimus- ja kehitystoimintaan sekä hillitsemis- ja sopeutumisteknologioihin liittyvää yhteistyötä;
- f) edistää tietoisuuden lisäämistä, myös kaikkein haavoittuvimmassa asemassa olevien väestöryhmien ja haavoittuvilla alueilla asuvien keskuudessa, helpottaa yleisön osallistumista ilmastonmuutoksen torjuntaan ja sisällyttää siihen analyysi ilmastonmuutoksen sukupuolivaikutuksista;
- g) edistää ilmastonmuutoksen torjumiseen tarkoitettujen taloudellisten välineiden, kuten hiilen hinnoittelun, ja tarvittaessa myös muiden välineiden kehittämistä koskevaa yhteistyötä ja vuoropuhelua;
- h) edistää katastrofiriskien vähentämis- ja hallintastrategioiden kehittämistä, myös haavoittuvia alueita ja yhteisöjä varten.

39 ARTIKLA

Energia

1. Osapuolet pyrkivät lisäämään energia-alan yhteistyötä tavoitteenaan
 - a) varmistaa kohtuuhintaisten, luotettavien ja kestävien energiapalvelujen yleinen saatavuus ja lisätä merkittävästi uusiutuvan energian osuutta maailmanlaajuisessa energialähteiden yhdistelmässä;
 - b) kehittää uusia, kestäviä, innovatiivisia ja uusiutuvia energiamuotoja, mukaan lukien biopolttoaineet ja biomassa, tuuli- ja aurinkoenergia ja geoterminen energia sekä vesivoima, ottaen huomioon energiatoimitusten monipuolistamisen merkityksen energiavarmuuden vahvistamisessa;
 - c) tukea sellaisten politiikkojen kehittämistä, joiden tavoitteena on lisätä uusiutuvan energian kilpailukykyä;
 - d) saavuttaa energiankäytössä järkevä taso ja parantaa energiatehokkuutta sekä tarjonnan että kysynnän suhteen edistämällä energiatehokkuutta energian tuotannossa, siirrossa, jakelussa ja käytössä;
 - e) edistää puhtaan energiateknologian alan yhteistyötä muun muassa tutkimusyhteistyön avulla erityisesti uusiutuvan energian, energian varastoinnin ja fossiilisten polttoaineiden käytön hiilestä irtautumisen alalla;
 - f) edistää vähähiilistä sähköntuotantoa, joka edistää siirtymistä puhtaaseen energiaan Pariisin sopimuksen tavoitteiden mukaisesti;

- g) tehostaa valmiuksien kehittämistä ja edistää investointeja energiainfrastruktuureihin ja puhtaaseen energiateknologiaan avoimuusperiaate huomioon ottaen;
- h) edistää kilpailua ja suotuisaa investointiympäristöä energiamarkkinoilla.

2. Osapuolet sopivat edistävänsä tätä varten molemminpuolisen edun mukaista yhteydenpitoa ja yhteistä tutkimustoimintaa, myös alueellisen energiayhteistyön avulla. Koska kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelma ja Pariisin sopimus ohjaavat kumppanuutta, osapuolet toteavat, että on tarpeen käsitellä puhtaan energian palvelujen kohtuuhintaisen saatavuuden ja kestävän kehityksen välisiä yhteyksiä. Näitä toimia voidaan edistää muun muassa yhteistyössä Euroopan unionin energia-aloitteen kanssa.

40 ARTIKLA

Liikenne

1. Osapuolet pyrkivät tekemään yhteistyötä asiaankuuluvilla liikennepolitiikan aloilla, jotta voidaan edistää kestävää liikennettä sekä laadukasta, luotettavaa, kestävää ja häiriönsietokykyistä infrastruktuuria, alueellinen ja rajatylittävä infrastruktuuri mukaan lukien, molempiin osapuoliin sovellettavien asiaankuuluvien kansainvälisten normien ja periaatteiden mukaisesti, parantaa tavaroiden ja matkustajien liikkuvuutta, tukea taloudellista kehitystä ja ihmisten hyvinvointia keskittyen palvelujen kohtuuhintaiseen ja tasapuoliseen saatavuuteen kaikille, edistää merenkulun ja ilmailun turvallisuutta, edistää ympäristönsuojelua ja lisätä osapuolten liikennejärjestelmien tehokkuutta.

2. Osapuolten välisessä yhteistyössä pyritään edistämään seuraavia osa-alueita:
- a) tietojen vaihto osapuolten liikennepolitiikoista ja -käytännöistä, erityisesti kaikkien saatavilla olevista turvallisista, edullisista, esteettömistä ja kestävästä kaupunkiliikenteen ja julkisen liikenteen järjestelmistä, kiinnittäen erityistä huomiota haavoittuvassa asemassa olevien (naisten, lasten, vammaisten ja ikääntyneiden henkilöiden) tarpeisiin, maaliikenteeseen, meriliikenteeseen, lentoliikenteeseen, liikenteen logistiikkaan sekä multimodaalisten liikenneverkkojen yhteenliitettävyyteen ja yhteentoimivuuteen;
 - b) maailmanlaajuisten satelliittinavigointijärjestelmien siviilikäyttö keskittyen sääntelyä sekä tuotannonalan ja markkinoiden kehittämistä koskeviin molemmille hyödyllisiin kysymyksiin; tässä yhteydessä harkitaan eurooppalaisen maailmanlaajuisen satelliittinavigointijärjestelmän hyödyntämistä parhaiden mahdollisten hyötyjen saamiseksi molemmille osapuolille;
 - c) vuoropuhelu, jonka tavoitteena on parantaa ilmailun turvallisuutta, lentoliikenteen infrastruktuuriverkostoja ja toimia ihmisten ja tavaroiden nopean, tehokkaan, kestävän, turvallisen ja vakaan liikkuvuuden varmistamiseksi sekä tarkastella mahdollisuuksia kehittää edelleen suhteita lentoliikenteen alalla. Siviili-ilmailualan yhteistyötä olisi edelleen edistettävä;

- d) molemmille osapuolille tärkeillä aloilla käytävä meriliikennepalveluja koskeva vuoropuhelu, jonka tavoitteena on erityisesti helpottaa kaikkien sellaisten esteiden poistamista, jotka voivat haitata kauppamerenkulun kehitystä, ja tehdä tätä koskevaa yhteistyötä sekä parantaa edellytyksiä, joiden mukaisesti meriliikenteen rahtikuljetuksia toteutetaan osapuolten satamien välillä; taata esteetön pääsy kansainväliseen ja kolmansien maiden väliseen liikenteeseen liiketaloudellisin perustein; parantaa osapuolten kilpailukykyä meriliikennealalla; ja taata syrjimätön kohtelu jäsenvaltion tai Thaimaan lipun alla purjehtiville aluksille tai toisen osapuolen kansalaisten tai yritysten liikennöimille aluksille verrattuna sen omien alusten kohteluun satamiin pääsyn, tukipalvelujen ja satamapalvelujen osalta, mukaan lukien meriliikenteen rooli tehokkaan kuljetusketjun kehittämisessä;
- e) turvatoimia, turvallisuutta ja merten pilaantumisen ehkäisemistä ja vähentämistä koskevien vaatimusten täytäntöönpano erityisesti meriliikenteen aloilla molempiin osapuoliin sovellettavien kansainvälisten yleissopimusten mukaisesti sekä asianmukaisilla kansainvälisillä foorumeilla tehtävä kansainvälisten sääntöjen täytäntöönpanon tehostamiseen tähtäävä yhteistyö.

41 ARTIKLA

Matkailu

1. Osapuolet pyrkivät kestäväää matkailua koskevien kansainvälisten suuntaviivojen mukaisesti parantamaan tiedonvaihtoa ja ottamaan käyttöön parhaita käytäntöjä, jotta voidaan varmistaa sellaisen kestävään matkailun tasapainoinen kehitys, joka luo työpaikkoja ja edistää paikallista kulttuuria ja tuotteita, sekä edistää sellaisten välineiden kehittämistä, joilla seurataan kestävään kehityksen vaikutuksia kestävään matkailuun.
2. Osapuolet sopivat kehittävänsä yhteistyötä, jolla pyritään suojelemaan luonnon- ja kulttuuriperintöä ja maksimoimaan niihin liittyvät mahdollisuudet lieventämällä matkailun haittavaikutuksia, erityisesti ihmisten, varsinkin lasten, hyväksikäyttöä missä tahansa muodossa, suojelemalla luonnonvaraisia eläimiä, kasvistoa, luonnon monimuotoisuutta ja ekosysteemejä ja lisäämällä matkailuelinkeinon myönteistä vaikutusta paikallisyhteisöjen kestävään kehitykseen muun muassa kehittämällä kestäväää matkailua niin, että kunnioitetaan paikallisten ja perinteisten yhteisöjen koskemattomuutta ja otetaan huomioon niiden edut, sekä parantamalla matkailualan koulutusta.

42 ARTIKLA

Koulutus ja kulttuuri

1. Osapuolet sopivat edistävänsä koulutus- ja kulttuuriyhteistyötä osapuolten moninaisuutta kunnioittaen lisätäkseen kulttuuriensa ja kieltensä vastavuoroista ymmärtämystä ja tuntemusta.

2. Osapuolet pyrkivät toteuttamaan asianmukaisia toimenpiteitä edistääkseen koulutuksen ja kulttuurin osuutta kestäväan kehitykseen liittyvässä koulutuksessa ja kulttuurialan vaihdossa sekä toteuttamaan yhteisiä aloitteita näillä aloilla muun muassa järjestämällä yhteisiä kulttuuritapahtumia. Osapuolet sopivat tukevansa edelleen Aasia–Eurooppa-säätiön toimia.
3. Osapuolet sopivat tekevänsä tiivistä yhteistyötä asiaankuuluvilla kansainvälisillä foorumeilla, kuten YK:n kasvatus-, tiede- ja kulttuurijärjestössä (Unesco), aineellisen ja aineettoman kulttuuriperinnön säilyttämisen parantamiseksi, erityisesti Unescon yleiskokouksen 16 päivänä marraskuuta 1972 hyväksymän maailman kulttuuri- ja luonnonperinnön suojelemista koskevan yleissopimuksen ja Unescon yleiskokouksen 17 päivänä lokakuuta 2003 hyväksymän aineettoman kulttuuriperinnön suojelemista koskevan yleissopimuksen yhteydessä, ja ottavat huomioon kulttuurisen monimuotoisuuden edistämisen merkityksen taiteiden ja tietoon perustuvan luovan talouden kehityksen kannalta.
4. Osapuolet edistävät lisäksi toimenpiteitä, joilla pyritään luomaan yhteyksiä niiden asianomaisten virastojen välille sekä edistämään tietojen, taitotiedon, opiskelijoiden, korkeakoulujen henkilöstön ja asiantuntijoiden vaihtoa ja ajatushautomoiden välisiä yhteyksiä. Osapuolten yhteistyössä ja teknisten resurssien käytössä hyödynnetään Kaakkois-Aasiassa toteutettavien unionin koulutus- ja kulttuuriohjelmien tarjoamia mahdollisuuksia sekä osapuolten tällä alalla saamia kokemuksia. Osapuolet sopivat myös tehostavansa korkea-asteen koulutukseen liittyvää yhteistyötä, edistävänsä Erasmus+ -ohjelman täytäntöönpanoa sekä vaihtavansa parhaita käytäntöjä nuorisopolitiikan ja nuorisotyön alalla.

43 ARTIKLA

Ympäristö ja luonnonvarat

1. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että on tarpeen tehdä yhteistyötä ympäristönsuojelun alalla ja pyrkiä kohti vähähiilistä, tietokykyistä ja resurssitehokasta kiertotaloutta, biotalous mukaan luettuna, talouskasvun irrottamiseksi ympäristön pilaantumisesta sekä suojella ja hallita luonnonvaroja kestäväällä tavalla ja edistää biologista monimuotoisuutta, joka on perusta nykyisten ja tulevien sukupolvien kehitykselle.
2. Osapuolet ovat yhtä mieltä siitä, että ympäristöön ja luonnonvaroihin liittyvällä yhteistyöllä edistetään resurssien tehokasta käyttöä ja kestävään kehitykseen tähtäävää ympäristön suojelua ja parantamista. Osapuolet pyrkivät yhteistyössään kestävä kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman täytäntöönpanoon ja asiaankuuluvien monenvälisten ympäristösopimusten, myös Pariisin sopimuksen, tehokkaaseen täytäntöönpanoon.
3. Osapuolet pyrkivät jatkamaan ja vahvistamaan yhteistyötään ympäristönsuojeluohjelmissa erityisesti seuraavilla osa-alueilla:
 - a) ympäristötietoisuuden ja hyvän ympäristöhallinnon edistäminen, mukaan lukien paikallisyhteisöjen tehostettu ja merkityksellinen osallistuminen ympäristönsuojeluun ja kestävä kehityksen toimiin;

- b) siirtyminen kiertotalouteen kestävän kulutuksen ja tuotannon varmistamiseksi, resurssitehokkuuden maksimoimiseksi ja jätteen, erityisesti muovijätteen, syntymisen minimoimiseksi muovien ja mikromuovien aiheuttaman merten saastumisen ehkäisemiseksi;
- c) ekosysteemiin ja luonnon monimuotoisuuteen liittyvien arvojen sisällyttäminen kansalliseen ja paikalliseen suunnitteluun ja köyhyyden vähentämisen strategioihin ja tilinpitoon sekä asiaankuuluvien monenvälisten ympäristösopimusten täytäntöönpanon edistäminen, myös luonnon monimuotoisuuden ja luonnonvaraisten eläinten ja kasvien kansainvälisen kaupan osalta;
- d) maan ja maaperän suojelu, säilyttäminen ja ennallistaminen sekä kestävä maankäyttö maaperän heikentymisen nollatason saavuttamiseksi;
- e) kestävää metsänhoitoa ja metsähallinnon parantamista koskeva yhteistyö, mukaan lukien osallistuminen alueelliseen yhteistyöhön laittomien hakkuiden ja niihin liittyvän kaupan, metsäkadon ja metsien tilan heikkenemisen torjumiseksi muun muassa edistämällä metsäkatoa aiheuttamattomia maatalousalan perushyödykkeiden toimitusketjuja, suojelua, metsitystä, uudelleenmetsitystä ja metsien ennallistamista sekä lisäämällä metsien hiilivarastoja. Tähän voi sisältyä metsälainsäädännön soveltamisen valvontaa, metsähallintoa ja puukauppaa koskeva vapaaehtoinen kumppanuussopimus;
- f) kansallispuistojen hyvä hallinto sekä biologisesti erittäin monimuotoisten alueiden ja herkkien ekosysteemien määrittäminen ja suojelu siten, että otetaan asianmukaisesti huomioon näillä alueilla tai niiden lähellä elävät paikallisyhteisöt sekä uhanalaiset ja erittäin uhanalaiset lajit;

- g) rannikkoalueiden ja merten luonnonvarojen suojelu ja kestävä hoito, mukaan lukien suojellut merialueet ja ympäristö;
- h) kemikaalien, kiinteän ja elektroniikkajätteen, meressä olevien jätteiden, otsonikerrosta heikentävien aineiden sekä uhanalaisten ja erittäin uhanalaisten lajien laittoman rajatylittävän liikkumisen estäminen; veden, maaperän ja ilman pilaantumisen ja melusaasteen ehkäiseminen;
- i) osallistavan, häiriönsietokykyisen ja ympäristöä säästävän kemikaalien hallinnan ja jätehuollon varmistaminen;
- j) kestävää vesihuoltoa ja sanitaatiota koskevan yhteistyön edistäminen veden saatavuuden, laadun ja käytön tehokkuuden varmistamiseksi;
- k) ekoinnovoinnin ja puhtaiden teknologioiden edistäminen ympäristöteknologioiden, kestävien tuotteiden ja palvelujen edistämiseksi ja käyttöönottamiseksi muun muassa asianmukaisten verotukseen liittyvien ja taloudellisten kannustimien avulla;
- l) maanhavainnointijärjestelmien käytön edistäminen ympäristökysymyksissä sekä niihin liittyvien valmiuksien ja kokemusten vaihdon edistäminen.

44 ARTIKLA

Valtamerten hallinnointi

1. Osapuolet vahvistavat valtamerten hallinnointia koskevaa vuoropuhelua ja yhteistyötä edistääkseen meren elollisten luonnonvarojen ja meriekosysteemien säilyttämistä ja kestävää hoitoa pitkällä aikavälillä.
2. Osapuolet tehostavat yhteistyötä meren elollisten luonnonvarojen säilyttämisen, hoidon ja kestävä hyödyntämisen alalla, sellaisina kuin ne on määritelty kolmannessa merioikeuskonferenssissa 10 päivänä joulukuuta 1982 hyväksytyssä vuoden 1982 Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimuksessa (UNCLOS) ja 31 päivänä lokakuuta 1995 annetussa FAO:n yleiskonferenssin päätöslauselmassa nro 4/95 hyväksytyissä FAO:n vastuullisen kalastuksen toimintaohjeissa. Osapuolet sitoutuvat tekemään yhteistyötä edistääkseen hajallaan olevien kalakantojen ja laajasti vaeltavien kalakantojen säilyttämistä ja hoitoa koskevien UNCLOSin määräysten täytäntöönpanosta tehdyn YK:n sopimuksen ja kansainvälisten suojelu- ja hoitotoimenpiteiden noudattamisen edistämisestä aavalla merellä toimivien kalastusalusten osalta tehdyn sopimuksen tavoitteiden täytäntöönpanoa.
3. Lisäksi osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä
 - a) edistääkseen laittoman, ilmoittamattoman ja sääntelemättömän kalastuksen (LIS-kalastus) ehkäisemiseksi, vastustamiseksi ja poistamiseksi toteutettavia satamavaltion toimenpiteitä koskevan FAO:n sopimuksen täytäntöönpanoa;

- b) sellaisten alueellisten kalastuksenhoitojärjestöjen kanssa tai sellaisten järjestelyjen puitteissa, joiden jäseniä, tarkkailijoita tai yhteistyötä tekeviä muita kuin sopimuspuolia ne ovat, meren elollisten luonnonvarojen ja niiden ekosysteemien säilyttämisen ja kestävän hoidon edistämiseksi;
- c) LIS-kalastuksen ja siihen liittyvän toiminnan torjumiseksi kattavin, tehokkain ja avoimin toimenpitein muun muassa jakamalla kokemuksia, edistämällä valmiuksien kehittämistä ja vaihtamalla tietoja LIS-kalastuksesta ottaen tarvittaessa huomioon tietojen luottamuksellisuuden ja kansallisen lainsäädännön;
- d) työelämän perusperiaatteiden ja -oikeuksien edistämiseksi kalastus-, kala- ja äyriäisalalla sekä Genevessä 30 päivänä toukokuuta 2007 tehdyn kalastusalan työtä koskevan Kansainvälisen työjärjestön (ILO) yleissopimuksen nro 188 panemiseksi täytäntöön;
- e) kestävän ja vastuullisen merivesiviljelyn kehittämiseksi sekä FAO:n vastuullisen kalastuksen toimintaohjeiden tavoitteiden ja periaatteiden panemiseksi täytäntöön;
- f) valtameriin kohdistuvien paineiden vähentämiseksi muun muassa torjumalla merten roskaantumista ja pilaantumista, mukaan lukien maalla ja aluksilla sijaitsevista lähteistä ja ihmisen toiminnasta merellä peräisin oleva pilaantuminen, osapuoliin sovellettavien kansainvälisten velvoitteiden mukaisesti ja toteuttamalla sopeutumis- ja hillitsemistoimenpiteitä, joilla parannetaan valtamerten ja rannikkoyhteisöjen kykyä sietää ilmastonmuutosta.

45 ARTIKLA

Maa-, kotieläin- ja kalatalous sekä maaseudun kehittäminen

1. Osapuolet sopivat edistävänsä maataloutta, kotieläintaloutta, kalataloutta ja maaseudun kehittämistä koskevaa vuoropuhelua. Osapuolet vaihtavat tietoja ja kehittävät yhteistyötä seuraavilla aloilla:

- a) maatalouspolitiikka ja maatalouden yleiset kansainväliset näkymät;
- b) maatalouskaupan edistäminen ja helpottaminen, mukaan lukien kasvien, eläinten, vesieläinten ja niistä saatavien tuotteiden kauppa;
- c) maaseutualueiden kehityspolitiikka, mukaan lukien muut tuotantoresurssit ja -panokset, tietämys, rahoituspalvelut, markkinat ja mahdollisuudet lisäarvoon ja muuhun kuin maataloustyöhön;
- d) kasveihin, eläimiin ja vesieläintuotteisiin liittyvät politiikat, mukaan lukien maatalouden laatujärjestelmät, kuten maantieteelliset merkinnät ja luonnonmukainen tuotanto, sekä hyviä maatalouskäytäntöjä koskeva yhteistyö;
- e) luonnonmukaisen maatalouden sertifiointi- ja akkreditointijärjestelmien ja kestävän maataloustuotannon edistäminen.

2. Osapuolet sopivat edistävänsä teknologiayhteistyötä, valmiuksien kehittämistä tai muita yhteistyömuotoja, jotka lisäävät tuottavuutta, turvallista ja kestävää tuotantoa ja häiriönsietokykyisiä käytäntöjä maataloudessa, karjankasvatuksessa, kalastuksessa ja maaseudun kehittämiseen liittyvillä aloilla ja joilla parannetaan kasvi- ja eläintauteihin ja zoonooseihin liittyviä valmiuksia, niiden ehkäisyä ja havaitsemista, niihin reagointia ja niiden valvontaa yhteisen terveys -lähestymistavan ja kansainvälisten standardien mukaisesti.
3. Osapuolet sopivat kannustavansa julkista ja yksityistä sektoria keskustelemaan ja vaihtamaan liiketoimintaa koskevia tietoja sekä toteuttamaan maataloustuotteisiin liittyvien yritysten yhteensaattamista ja kaupan edistämistä koskevia tapahtumia.

46 ARTIKLA

Terveys

1. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja vaihtavansa kokemuksia ja parhaita käytäntöjä terveysalalla vahvistaakseen tutkimustoimia, puuttuakseen merkittävien ei-tarttuvien tautien ja tartuntatautien, myös covid-19-pandemian, aiheuttamaan uhkaan sekä vahvistaakseen yleistä terveydenhuoltoa ja terveystalvveluja, mukaan lukien seksuaali- ja lisääntymisterveystalvvelut. Osapuolet sopivat myös vaihtavansa näkemyksiä ja parhaita käytäntöjä lääkkeisiin ja lääkinällisiin laitteisiin liittyvistä sääntelykysymyksistä.

2. Yhteistyötä tehdään pääasiassa kansainvälisillä foorumeilla, kuten Maailman terveysjärjestössä, ja monenvälisissä aloitteissa muun muassa seuraavilla aloilla:

- a) yhteinen tutkimus ja vertikaalisten terveydenhuolto-ohjelmien kehittäminen; yhteinen tutkimus monenvälisissä aloitteissa, joita ovat muun muassa kroonisia sairauksia käsittelevä maailmanlaajuinen yhteenliittymä ja maailmanlaajuinen tutkimusyhteistyö tartuntatautien alalla;
- b) valmiuksien ja henkilöresurssien kehittäminen;
- c) terveysalan kansainväliset sopimukset.

47 ARTIKLA

Työllisyys- ja sosiaaliasiat

1. Osapuolet sopivat tehostavansa yhteistyötä ja edistävänsä teknistä apua työllisyys- ja sosiaaliasioiden alalla, mukaan lukien yhteistyö, joka koskee alueellista ja sosiaalista yhteenkuuluvuutta, työterveyttä ja -turvallisuutta, sukupuolten tasa-arvoa ja samaa palkkaa samanarvoisesta työstä, elinikäistä oppimista ja taitojen kehittämistä, sosiaalista suojelua ja ihmisarvoista työtä, globalisaation sosiaalisen ulottuvuuden vahvistamiseksi.

2. Osapuolet vahvistavat, että on tarpeen tukea globalisaatioprosessia, joka hyödyttää kaikkia, sekä edistää täystyöllisyyttä ja tuottavaa ja ihmisarvoista työtä kestävän kehityksen ja köyhyyden vähentämisen keskeisenä osatekijänä kestävän kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman, Genevessä 10 päivänä heinäkuuta 2008 hyväksytyn sosiaalisesti oikeudenmukaista globalisaatiota koskevan ILO:n julistuksen ja Genevessä 21 päivänä kesäkuuta 2019 hyväksytyn työn tulevaisuutta koskevan ILO:n satavuotisjulistuksen mukaisesti. Osapuolet ottavat huomioon taloudellisen ja sosiaalisen tilanteensa erityispiirteet ja eroavuudet.

3. Osapuolet vahvistavat sitoumuksensa edistää kansainvälisesti tunnustettuja sosiaali- ja työnormeja ja panna ne tehokkaasti täytäntöön sekä kunnioittaa, edistää ja toteuttaa työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia, jotka on vahvistettu Genevessä 18 päivänä kesäkuuta 1998 annetussa ja 10 päivänä kesäkuuta 2022 muutetussa työelämän perusperiaatteita ja -oikeuksia koskevassa ILO:n julistuksessa. Osapuolet sopivat tekevänsä yhteistyötä ja antavansa teknistä apua ILO:n keskeisten yleissopimusten ratifioimiseksi ja panemiseksi täytäntöön sekä tarvittaessa muiden ajantasaisten ILO:n yleissopimusten ratifioinnin ja täytäntöönpanon edistämiseksi, myös työelämässä esiintyvän väkivallan ja häirinnän osalta.

4. Osapuolet sopivat edistävänsä hallituksen ja työmarkkinaosapuolten välistä yhteistyötä työllisyys- ja sosiaaliasioiden alalla sekä tietojen vaihtoa työllisyydestä, työterveydestä ja -turvallisuudesta, työsuojelutarkastuksista ja sosiaalista suojelua ja työsuojelua koskevasta työmarkkinaosapuolten vuoropuhelusta.

5. Tämän artiklan mukaiseen yhteistyöhön voivat sisältyä muun muassa yhdessä sovitut erityisohjelmat ja -hankkeet sekä vuoropuhelu, yhteistyö ja aloitteet molemmille osapuolille tärkeissä kysymyksissä kahden- tai monenvälisesti, kuten ASEM:n, EU:n ja ASEANin vuoropuhelun ja ILO:n puitteissa.

48 ARTIKLA

Tilastot

Osapuolet sopivat edistävänsä unionin ja ASEANin nykyisten tilastoalan yhteistyötoimien mukaisesti yhteistyötä tilastomenetelmien ja -käytäntöjen yhdenmukaistamiseksi, mukaan lukien tilastojen kerääminen, käsittely, analysointi ja levittäminen, jotta voidaan parantaa korkealaatuisten, ajantasaisten, asiaankuuluvien ja yksityiskohtaisempien yhdistettyjen tietojen saatavuutta ja osapuolet voivat käyttää molemminpuolisesti hyväksyttävin perustein tilastoja, jotka koskevat tavara- ja palvelukauppaa ja yleisemmin mitä tahansa muuta tämän sopimuksen soveltamisalaan kuuluvaa alaa, joka soveltuu tilastolliseen käsittelyyn. Osapuolet korostavat tietojen ja tilastojen merkitystä kestäväen kehityksen Agenda 2030 -toimintaohjelman täytäntöönpanon kannalta.

49 ARTIKLA

Kansalaisyhteiskunta

Osapuolet tunnustavat kansalaisyhteiskunnan, erityisesti tutkijoiden ja työmarkkinaosapuolten sekä ajatushautomoiden ja työmarkkinaosapuolten välisten yhteyksien roolin ja panoksen tämän sopimuksen mukaisessa vuoropuhelu- ja yhteistyöprosessissa sekä sopivat edistävänsä tehokasta vuoropuhelua kansalaisyhteiskunnan kanssa, sen tehokasta ja rakentavaa osallistumista sekä useiden sidosryhmien välisiä kumppanuuksia.

VI OSASTO

YHTEISTYÖTAVAT

50 ARTIKLA

Yhteistyöresurssit

1. Osapuolet sopivat antavansa omien valmiuksiensa ja säännöstensä sallimissa rajoissa käyttöön asianmukaiset resurssit, myös rahoituksen, tässä sopimuksessa määrättyjen yhteistyötavoitteiden saavuttamiseksi.

2. Osapuolet kannustavat Euroopan investointipankkia jatkamaan toimintaansa Thaimaassa omien menettelyjensä ja rahoituskriteeriensä mukaisesti.

51 ARTIKLA

Yhteistyö kolmansien maiden kehittämiseksi

1. Osapuolet sopivat aloittavansa säännöllisen vuoropuhelun kehitysohjelmistaan kolmansissa maissa.
2. Osapuolet sopivat myös tekevänsä yhteistyötä yhteisissä toiminnoissa, joilla pyritään tukemaan kestävästä kehityksestä Thaimaan naapurimaissa ja niiden ulkopuolella asiaankuuluvilla kolmenvälisen yhteistyön aloilla. Kaikki asianomaiset kumppanit määrittelevät yhteistyöalat edunsaajamaiden tarpeiden sekä EU:n ja Thaimaan valmiuksien ja asiantuntemuksen perusteella, ja niistä päätetään tapauskohtaisesti.

VII OSASTO

INSTITUTIONAALINEN RAKENNE

52 ARTIKLA

Sekakomitea

1. Perustetaan sekakomitea, joka koostuu kummankin osapuolen mahdollisimman korkean tason edustajista ja jonka tehtävänä on
 - a) varmistaa sopimuksen moitteeton toiminta ja täytäntöönpano;
 - b) vahvistaa sopimuksen tavoitteita koskevat painopisteet;
 - c) antaa suosituksia sopimuksen tavoitteiden saavuttamiseksi;
 - d) ratkaista tarvittaessa sopimuksen tulkintaa, täytäntöönpanoa tai soveltamista koskevat näkemyserot 55 artiklan mukaisesti;
 - e) tutkia kaikki kumman tahansa osapuolen esittämät tiedot velvoitteiden täyttämättä jättämisestä ja käydä toisen osapuolen kanssa neuvotteluja osapuolten hyväksyttävissä olevan sovintoratkaisun löytämiseksi 55 artiklan mukaisesti.

2. Sekakomitea kokoontuu tavallisesti vähintään kahden vuoden välein vuorotellen Bangkokissa ja Brysselissä yhteisesti sovittavana päivänä. Osapuolten niin sopiessa voidaan järjestää myös ylimääräisiä sekakomitean kokouksia. Sekakomitean puheenjohtajana toimii vuorotellen kummankin osapuolen edustaja. Sekakomitean kokousten esityslistasta päätetään osapuolten yhteisellä sopimuksella.
3. Sekakomitea voi perustaa työryhmiä auttamaan tehtäviensä hoidossa. Työryhmät raportoivat toiminnastaan yksityiskohtaisesti sekakomitealle kussakin sen kokouksessa.
4. Osapuolet sopivat, että sekakomitean tehtävänä on myös huolehtia kaikkien osapuolten välillä tehtyjen tai tehtävien alakohtaisten sopimusten tai pöytäkirjojen moitteettomasta toiminnasta.
5. Sekakomitea vahvistaa oman työjärjestyksensä.

VIII OSASTO

LOPPUMÄÄRÄYKSET

53 ARTIKLA

Tulevaa kehitystä koskeva lauseke

1. Yhteistyötä lisätäkseen osapuolet voivat keskinäisestä sopimuksestaan laajentaa tätä sopimusta esimerkiksi täydentämällä sitä tiettyjä aloja, sektoreita tai toimintoja koskevilla sopimuksilla tai pöytäkirjoilla. Tällaiset erillissopimukset tai -pöytäkirjat ovat erottamaton osa osapuolten välisiä yleisiä kahdenvälisiä suhteita, ja niihin sovelletaan yhteistä institutionaalista kehystä.
2. Sopimuksen täytäntöönpanon osalta osapuolet voivat tehdä ehdotuksia yhteistyön laajentamiseksi ottaen huomioon sopimuksen soveltamisesta saadut kokemukset.

54 ARTIKLA

Muut sopimukset

1. Tämä sopimus ja sen nojalla toteutettavat toimet eivät millään tavalla rajoita jäsenvaltioiden valtuuksia tehdä kahdenvälistä yhteistyötä Thaimaan kanssa tai tarvittaessa tehdä Thaimaan kanssa uusia kumppanuus- ja yhteistyösopimuksia, sanotun kuitenkin rajoittamatta Euroopan unionista ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyjen sopimusten asian kannalta merkityksellisten määräysten soveltamista.
2. Tämä sopimus ei vaikuta sellaisten sitoumusten soveltamiseen tai täytäntöönpanoon, joita osapuolet ovat antaneet kolmansille.
3. Tämän sopimuksen määräykset eivät estä osapuolta toteuttamasta toimia, riitojenratkaisutoimet mukaan luettuina, jonkin muun sellaisen kansainvälisen sopimuksen nojalla, jonka osapuolia molemmat osapuolet ovat.

55 ARTIKLA

Velvoitteiden täyttäminen

1. Osapuolet toteuttavat kaikki tarvittavat yleiset tai erityiset toimenpiteet varmistaakseen tästä sopimuksesta johtuvien velvoitteidensa täyttämisen. Ne huolehtivat siitä, että tässä sopimuksessa määrättyt tavoitteet saavutetaan.

2. Kumpi tahansa osapuoli voi 52 artiklan 1 kohdan d alakohdan mukaisesti saattaa sekakomitean käsiteltäväksi tämän sopimuksen soveltamista tai tulkintaa koskevan riidan.
3. Jos osapuoli katsoo, että toinen osapuoli on jättänyt täyttämättä jonkin tämän sopimuksen mukaisen velvoitteensa, se voi toteuttaa aiheelliset toimenpiteet kansainvälisen oikeuden mukaisesti.
4. Ennen edellä 3 kohdassa tarkoitettujen aiheellisten toimenpiteiden toteuttamista, lukuun ottamatta 5 kohdassa tarkoitettuja tapauksia, osapuoli esittää sekakomitealle kaikki tilanteen perinpohjaiseksi tutkimiseksi tarvittavat tiedot osapuolten kannalta hyväksyttävän ratkaisun saavuttamiseksi. Osapuolet käyvät neuvottelut sekakomiteassa. Jos sekakomitea ei pääse molempia tyydyttävään ratkaisuun, osapuoli voi toteuttaa aiheellisia toimenpiteitä.
5. Jos jommallakummalla osapuolella on vakavia syitä katsoa, että toinen osapuoli on olennaisesti jättänyt täyttämättä jonkin 1 artiklan 1 kohdassa ja 3 artiklan 1 kohdassa olennaiseksi osaksi kuvaillun velvoitteen, sen on välittömästi ilmoitettava toiselle osapuolelle tällaisesta täyttämättä jättämisestä. Toisen osapuolen pyynnöstä sekakomitea, elleivät osapuolet muuta sovi, järjestää enintään 30 päivän kuluessa välittömät neuvottelut, joissa tutkitaan perusteellisesti kaikki toimenpiteen osatekijät tai perusteet osapuolten hyväksyttävissä olevan ratkaisun saavuttamiseksi. Tämän määräajan jälkeen ilmoituksen tehnyt osapuoli voi soveltaa aiheellisia toimenpiteitä.

6. Aiheellisia toimenpiteitä valittaessa on etusijalle asetettava ne, joista on vähiten haittaa tämän sopimuksen tai mahdollisten erillissopimusten toiminnalle. Tällaisten toimenpiteiden on oltava luonteeltaan väliaikaisia ja oikeassa suhteessa rikkomukseen, jotta voidaan kannustaa velvoitteiden täyttämiseen. Edellä olevassa 4 kohdassa tarkoitettuihin 'aiheellisiin toimenpiteisiin' voi sisältyä tämän sopimuksen soveltamisen keskeyttäminen joko osittain tai kokonaan. Edellä olevassa 5 kohdassa tarkoitettuihin 'aiheellisiin toimenpiteisiin' voi sisältyä tämän sopimuksen tai minkä tahansa 53 artiklan 1 kohdassa tarkoitetun erillissopimuksen soveltamisen keskeyttäminen joko osittain tai kokonaan.

Kumpikin osapuoli tekee päätöksen soveltamisen keskeyttämisestä omien lakiansa ja määräystensä mukaisesti.

7. Kumpikin osapuoli voi pyytää sekakomiteaa tarkastelemaan olosuhteita, jotka johtivat aiheellisten toimenpiteiden soveltamiseen, jotta osapuolet voivat päästä molempien osapuolten hyväksyttävissä olevaan ratkaisuun. Osapuolen, joka toteuttaa aiheelliset toimenpiteet, on peruutettava ne heti, kun se on perusteltua.

56 ARTIKLA

Helpottaminen

Helpottaakseen tämän sopimuksen nojalla tehtävää yhteistyötä osapuolet sopivat järjestävänsä yhteistyön toteuttamiseen osallistuville virkamiehille ja asiantuntijoille tehtävien hoitamista varten tarvittavat fasilitetit osapuolten lakien ja määräysten mukaisesti.

57 ARTIKLA

Alueellinen soveltaminen

Tätä sopimusta sovelletaan alueisiin, joihin sovelletaan Euroopan unionista tehtyä sopimusta ja Euroopan unionin toiminnasta tehtyä sopimusta mainituissa sopimuksissa määrätyn edellytyksen, sekä Thaimaan alueeseen.

58 ARTIKLA

Osapuolten määritelmä

Tässä sopimuksessa 'osapuolilla' tarkoitetaan unionia tai sen jäsenvaltioita taikka unionia ja sen jäsenvaltioita niiden toimivallan mukaisesti sekä Thaimaata.

59 ARTIKLA

Voimaantulo ja väliaikainen soveltaminen

1. Tämä sopimus tulee voimaan kolmantenakymmenentenä (30) päivänä siitä päivästä, jona jälkimmäinen osapuoli on ilmoittanut toiselle osapuolelle tätä tarkoitusta varten tarvittavien sisäisten oikeudellisten menettelyjen saattamisesta päätökseen.

2. Sen estämättä, mitä 1 kohdassa määrätään, Thaimaa ja Euroopan unioni voivat soveltaa tätä sopimusta väliaikaisesti kokonaan tai osittain omien sisäisten menettelyjensä mukaisesti ennen sen voimaantuloa.
3. Väliaikainen soveltaminen tulee voimaan kolmenkymmenen (30) päivän kuluttua siitä päivästä, jona
 - a) Euroopan unioni on ilmoittanut Thaimaalle tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen ja tämän sopimuksen väliaikaisesti sovellettavat osat ja
 - b) Thaimaa on ilmoittanut Euroopan unionille tarvittavien menettelyjen saattamisesta päätökseen ja hyväksynyt sopimuksen väliaikaisesti sovellettavat osat.
4. Kumpikin osapuoli voi ilmoittaa toiselle osapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan lopettaa tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen. Lopettaminen tulee voimaan kolmenkymmenen (30) päivän kuluttua tällaisen ilmoituksen vastaanottamisesta.
5. Tämän sopimuksen väliaikaisesti sovellettavien määräysten osalta tämän sopimuksen voimaantuloa pidetään viittauksena 3 kohdassa vahvistettuun väliaikaisen soveltamisen alkamispäivään.

Sekakomitea ja muut tämän sopimuksen nojalla perustetut elimet voivat hoitaa tehtäviään tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen aikana siinä määrin kuin nämä tehtävät ovat tarpeen tämän sopimuksen väliaikaisen soveltamisen varmistamiseksi. Niiden tehtävien harjoittamisen yhteydessä tehtyjen päätösten voimassaolo lakkaa, jos tämän sopimuksen väliaikainen soveltaminen lopetetaan 4 kohdan mukaisesti.

60 ARTIKLA

Voimassaolo ja päättyminen

1. Tämä sopimus on voimassa viisi (5) vuotta. Sen voimassaoloa jatketaan ilman eri toimenpiteitä vuodeksi kerrallaan, jollei kumpikaan osapuoli ilmoita kuusi (6) kuukautta ennen tällaisen yksivuotisen voimassaolajakson päättymistä toiselle osapuolelle kirjallisesti aikomuksestaan olla jatkamatta sopimuksen voimassaoloa.
2. Osapuoli voi sanoa sopimuksen irti antamalla toiselle osapuolelle kirjallisen irtisanomisilmoituksen. Sopimuksen irtisanominen tulee voimaan kuusi (6) kuukautta sen jälkeen, kun toinen osapuoli on vastaanottanut ilmoituksen. Soveltamisen lopettaminen ei vaikuta meneillään oleviin hankkeisiin, jotka on aloitettu tämän sopimuksen nojalla ennen ilmoituksen vastaanottamista.

61 ARTIKLA

Muutokset

Osapuolet sopivat sopimukseen mahdollisesti tehtävistä muutoksista. Muutokset tulevat voimaan sen jälkeen, kun viimeisenä sen tekevä osapuoli on ilmoittanut toiselle osapuolelle kaikkien tarvittavien muodollisuuksien täyttämistä.

62 ARTIKLA

Yhteiset julistukset

Tähän sopimukseen liitetyt yhteiset julistukset ovat erottamaton osa tätä sopimusta.

63 ARTIKLA

Ilmoitukset

Sopimuksen 59 artiklan mukaiset ilmoitukset toimitetaan Euroopan unionin neuvoston pääsihteerille ja Thaimaan ulkoasiainministeriölle.

64 ARTIKLA

Todistusvoimaiset tekstit

Tämä sopimus on laadittu bulgarian, englannin, espanjan, hollannin, iirin, italian, kreikan, kroaatin, latvian, liettuan, maltan, portugalin, puolan, ranskan, romanian, ruotsin, saksan, slovakin, sloveenin, suomen, tanskan, tšekin, unkarin, viron ja thain kielillä, ja kukin teksti on yhtä todistusvoimainen.

Tehty [...] [...] päivänä [...]kuuta [...]

YHTEINEN JULISTUS 5 ARTIKLASTA
(KANSAINVÄLISTÄ YHTEISÖÄ KOSKETTAVAT VAKAVAT RIKOKSET)

Jäsenvaltiot ja Thaimaa ovat molemmat allekirjoittaneet Kansainvälisen rikostuomioistuimen Rooman perussäännön, joka on kehittänyt merkittävästi kansainvälistä oikeusjärjestelmää ja sen tehokasta toimintaa. Rooman perussäännössä määrätään, että joukkotuhonta, rikokset ihmisyyttä vastaan ja sotarikokset ovat vakavimpia rikoksia, jotka koskettavat kansainvälistä yhteisöä.

YHTEINEN JULISTUS 23 ARTIKLASTA
(OIKEUDELLINEN YHTEISTYÖ)

Thaimaan kuninkaallinen hallitus pyrkii kaikin keinoin lakiansa mukaisesti varmistamaan, että henkilön kuolemanrangaistusta ei panna täytäntöön, ja jos tuomioistuin antaa kuolemanrangaistuksen, Thaimaan kuninkaallinen hallitus antaa suosituksen kuninkaallisesta armahtamisesta.
